

శ్రీ రస్తు.

కర్మక్షు.

దేవరాజనుధీ ప్రణీతము.

శ్రీకృష్ణ దేవరాయ అంధ బాహునియము,
విభాగము వచన శాస్త్రం
విభాగ సంఖ్య ౧ - ౧

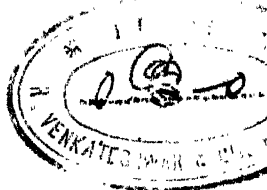
మ ద్రాన్

అనంద ముద్రణాలయ ముద్రితము.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండు కంపెనీవారిచే.

బ్ర క టి త ము.

1929.

REGISTERED COPY RIGHT

శ్రీరామ పరబ్రహ్మణే నమః.

కర్ణుఁడు.

ప్రథమాధ్యాయము.

దూర్వా సాగమనము.

చంద్రబింబము మెఱుఁగువెట్టిన యొక యద్దపు బిల్ల
వలెఁ బడమటి దిక్కుకొనయందుఁ బ్రకాశించుచుండెను.
వెన్నెలలు తూర్పు దిక్కుననుండి క్రమ్ముకొనినచ్చుచున్న కాలు
చీకట్లనుజూచి భయపడి దాఁగికొనుచున్నవ్రా యనునట్లు
కొంచెముకొంచెము దీసి పోవుచుండెను. అంతఁ గొంతసేపటికిఁ
జంద్రుఁ డస్తమింపఁగా జగమంతయుఁ గాటుకపూతవేసిన
లాగున చీకట్లు వ్యాపించెను, నల్లని పట్టుబట్టపైఁ బఱచిన వజ్ర
మణులవలె నాకాశమందుఁ దలతలమని మెఱయుచున్న
ఘొక్కలకాంతి యాచీకట్ల నలుపునకుఁబూసిన తెలుపునన్నెనలె
మిసమిస లాడుచుండెను. ఆశ్వినదియుఁ జిన్న చిన్న యలలతోఁ
గూడి మెల్లగాఁ బ్రవహించుచుండెను. దానిగట్టుల దట్టముగా

మొలచియున్న చెట్టుననుండి యందం దొక్కొక్క పిట్ట కొల కొలమని కూయుచుండెను. తక్కిన యెడలెల్ల నిశ్శబ్దముగా నుండెను.

ఇంతలోఁ దూరుపునఁ గొంతతేటఁ దనము పొటమరించు చుండెను, ఇపుడు హ్రాహ్లాముహూర్తము. ఇది స్నాన జపాదులకు మిక్కిలియు యోగ్యమగు కాలముగదా! అశ్వనదియం దొక రేవు పట్టన బుడబుడమని శబ్దమేదియో వినవచ్చుచుండెను. తూర్పుదిక్కునుండి పొంగి పొరలి వ్యాపించుచున్న వెలుగున నటుచూడఁగా నేదో నల్లనియొక వస్తువు కనఁబడచుండెను. అది యలలనుండి కొట్టుకొని వచ్చు ప్రాచీతీకేల గుమిగా నుండునే? అట్లు తోచుటలేదు. లేచుచు ముగ్ధుచు నుండుటంబట్టి యదియొక ప్రాణియేయని తోచెడిని, మఱియు నీటియందుఁ గ్రుంగుచున్న చప్పుడును, వినవచ్చుటచే మానవుఁ డయి యుండనోపును.

సూర్యకిరణములు దూర్పుదిక్కునఁ బై కెగసి యాకసమునఁ బ్రాకుచుండెను. అప్పుడాతని దట్టంపు జడలును, గడ్డమును జేటగాఁ దెలియుచుండెను. అతఁడు మునియైయుండ నోపును. అతఁడు స్నానముచేసి, సంధ్యవార్షి, నీటినుండి, గట్టుపయికివచ్చి యటనున్న నారచీరయొకటి యెత్తికట్టుకొనెను, పిదప నతఁడు వీపున నల్లని యిట్టితో లొకటి వ్రేలాడవైచికొనెను.

అతని చేతియందుఁ గప్పెరవంటి యొక కుండికయునుమోచుగు
కోలయు, మఱియొకచేత నక్షసరమును, మెడయందు రుద్రాక్ష
మాలికయు నుండెను. విగ్రహము మిక్కిలి పొడనై తగుపాటి
యొడ్డుపొడుగు గలిగి గోరోజనపు చాయతోఁ గూడియుండెను.
శిరమున దట్టముగానున్న జడలగుమికిని, మీసల గుబురునకును
నడుమ నాతని మిడిగ్రుడ్లు మిక్కిలి యెఱ్ఱనై వేడిచూపులు
నిగుడించుచుండెను.

సూర్యుఁ డుదయించుచుండెను. అతఁడట్లు జపాదులు దీర్చు
కొని దండమును గమండలుపు నెత్తికొని యక్షసరము ద్రిప్పుచు
బయలుదేఱెను. ఆ విగ్రహము సమీపించుకొలఁదిఁ జూచు
టకు మిక్కిలి భయంకరముగ నుండెను. అతని యవయవము
లెల్ల దీర్చి కూర్చినట్లు మిక్కిలి దర్శనీయములుగా నుండెను.
గాని ముఖమునందు మాత్రమెంతయు సుగ్రమగు తేజము
ప్రజ్వలించుచుండెను. అతఁడడుగులవేగముగా నిడుటచే భూతల
మదరుచుండెను. దారిని తాయి రప్పలెవ్వి యడ్డపడినను
సీత్యారము గావించును. అతనివైఁ బట్టనీడపడినను మిట్టి
పడును. ఎదురుపడిన పానినెల్ల ; “బదపద” మని గ్రుడ్లెఱ్ఱచేసి
యదల్చును. అతని యావేగపు టడుగులును, దీక్ష్యపు చూపు
లును, మిట్టిపాటును గాంచినచో నతఁడొక మిడిమేలపుఁ దాపసి
యని గోచరించుచుండెను. కోపమే యా రూపముధరించెనో

కట్టడు]

[ప్రథమా

యనునట్లుండెను. అతడు ముందు వెన్నెలు చూడక బిరబిర
మని పోవుచుండెను.

ఆలాగున బోవుచుండు నతడొక పట్టణమునఁ బ్రవేశిం
చెను. అది కుంతిభోజుని నగరము, అతడచ్చట రాజ వీధిని
బోవుచుండెను. అచ్చటిజను లప్పుడప్పుడే వారివారి పనులగొఱకు
వీధులందు మూఁగుచుండిరి. కొందఁ జాతనిఁజూచి యాతఁ
డెవ్వఁడో ముసీంద్రుడగునని తలచి దమంతట దారి తొలఁగు
చుండిరి. మఱికొందఱీతనిఁ జూడకయుండి యీతని యదల్పుచే
నులికిపడి యిట్టట్టు పఱచుచుండిరి. అతడట్లు పోయిపోయి రాచ
నగరు వాకిలిచేరెను.

అచ్చటనున్న ద్వారపాలకునిఁ జూచి యతడు! “తలతల”
మని గద్దించుచునే లోనికిఁజనఁ బోవుచుండెను. దావారికుఁ
డీతఁడెవఁడో మహాత్ముడుగా నున్నాడని యెంచి యీతని
నడ్డగించుటకు వెఱచెను. రాజాజ్ఞ యిట్టిదని తెలియనందున
లోనికి విడువలేక యుపాయమున నిలుపఁదలచి ద్వారమున
కడ్డముగాఁబడి యతనికి సాష్టాంగముగాఁ బ్రణామముచేసెను.
ముని; “ఓరీ ! లే లేమ్ము. లోనికిఁ బోవలయు” ననఁగా వాడు
“మహాత్మా! తమదివ్యనామము దెల్పిననుఁ గృత్యాకరింపుడు.
అంతవఱకు శరణాగతుడనగునే లేవ” ననెను, అంతఋషి, “విని
పింపకపోయిన నీ వేమిసేయఁగలవు? నాయీ దుర్వాసస్సును

చూచిన నే నెవడనగు నదియుఁ దెలియుట లేదా ?” యనెను. ఆ మాటలాలకించిన వెంటన వాడులేచి ద్వారమున కడ్డముగా నిలువఁబడి. “ఓహో ! తెలిసెను తాము దుర్వాస మునీంద్రుల ! ఇంద్రుఁడు చంద్రుఁడును మీ ప్రభావాబ్ధిని మునిగి దరిగానక యలజడిపడుచుండ నింక బాలిశుఁడనగు నేనే పాటి వాడను ?

ముని:—ఏమిరా ! వింతలేవ్రా వెలిపెట్టనున్న లాగునఁదోఁచె డిని. ఇంద్రునిపేరేల యెత్తితివి ?

ద్వార:—వింతలేయివి ? ఎంతలుగాని మీ ప్రభావము నకుఁ దగియుండదే ? ఆయింద్రునకేకదా తామాదినము దీవించి పుష్పమాలిక నిచ్చితిరి ? అతఁడేమి శిరమునదాల్చెనే ? వెల్లయేనుఁగు నెక్కుటచేగల్గిన సొంపు, త్రిలోకాధిపత్యమున గల్గిన వెంపు నివి కనుదెలియ నిచ్చునే ? ఆ పూలదండ నాతఁడేనుఁగు తొండమునఁ బెట్టెనుగా ! మృగమునకు మందార పుష్పమేల ? అది యాపూలసరమును నలిపివై చెను. ఇంకఁ దెలిసినదియేకదా దేవరవారి కోపాటోపము ! అతని యైశ్వర్య సౌశము వింతయా ? తమయనంత ప్రభావము ముందిట్టి వారొకలెక్కయా ? దేవతలకుఁ గాదుగదా ; వారిఁబుట్టించిన బ్రహ్మకై నను మీపేరు విన్న గుండె లవియ వలసినదియే.

అట్లుండ నీయింద్రునిమాట వేటచెప్పనేల? ఆయుధమునకు నూఱుమొనలున్న నేమి? కన్నులు వేయియున్న నేమి?

దుర్వాసః—బాగుబాగు! పెద్దపిన్నల నడవళ్లు గొంత కనివినియున్నావు కాఁబోలు! ఇంకఁజంద్రుని విషయమేమి?

ద్వారః—చంద్రుఁడన నీ చుక్కలలోని పెద్దచుక్క యని తలఁచితిరా! ఇన్నీ! మీఁచండప్రభావము ముందీ మంచుముద్దయెంత? మీయుద్దండ తేజముయొక్క లేశము సోఁకినను గరగిపోవఁడా? నే నాడునదా రామచంద్రునివిషయము. యముఁడాతనితో మాటలాడవచ్చుట దేవరకు విధితమగునదేకదా! ఆతరుణముననేరాముఁడు తనయాజ్ఞ లేనిదేలోన నెవరేనిచొచ్చినఁ బ్రాణదండనమగు నను పిడుగువంటియాజ్ఞ లట్కొని కిడి తానుయమునితో మాటలాడలోని కరిగెను! అతఁడు తన ముద్దులయన్నగారి యాజ్ఞను శిరసావహించెను గాదె! ఆహా! అన్నగారు ముద్దైననాజ్ఞయు ముద్దా! అసమయముననేకదా మీ రచటికివచ్చితిరి? మిమ్ములోన నదిలిన నన్నగారికిఁ గోపమువచ్చును. వదలకున్న మీకుఁగోపము వచ్చును. అన్నగారి కోపము దనకొక్కనికే ముప్పునకుఁగోరణము, విడువకున్న మీశాపమునఁ గులమునకెల్ల హానికలుగ్గవచ్చును, వీనిలో నేది యనుష్ఠింపఁదగినదని యాతఁ డాలో

చించెను, తుట్టతుదకు మిమ్ములోన విడచుట కంగీకరించెను. అందులకై కాదె సరయానదిలో 'గుభిల్ల'నుచు దుముకవలసి వచ్చెను ! ఆపాటాతనితో మాత్రము దీతెనా? రాముడును రాజ్యములోని ప్రజలునుగూడ నాయాపదకుఁ జిక్కిరికదా ! ఒక్కమునుఁకలో నెందఱకుఁ బరమపదము ! ఇట్లుకదా మాహాత్మ్యముండవలయును !

దుర్వాసః — చాలసంతోషించితిని, పురాణ కథలలోఁ గూడ నీకుఁ బరిచయమెక్కుడనుట దెలియ వచ్చుచున్నది.

ద్వారః—ఇక శేషముకొంచెమే. నేను లక్ష్యణునివలెఁ గావలి కాయుచున్నాను, ఇటసరయువు లేకున్నను దానికంటె నెక్కుడగు నశ్వనదియున్నది. మీరిటు చొరఁబడిన నేనటుఁ దిగఁబడ వలసినదేకదా ! నేనొక్కడ గిట్టినలోక మస్తమింప పదుకాని నాతలిదండ్రులు ముదునళ్లులు, నాయిల్లాలు నీళ్లాడి రెండు నెలలే మైనవి. అకటా ! ఇందఱదిగనాడి నేనెట్లు దూఱుదును? తాముసంతోషము చెందినందుల కిదియాఫలము !

మునిః—ఓరీ ! భయపడకుము. నీకట్టి కొఱతయేమియును గేలుగదులెమ్ము. అని యింతలోఁ దనజపము విచ్చిన్నమైనదని తలఁచికొని యక్షమాలిక బిరబిరఁ ద్రిప్పుకొనుచు జపించుచుండెను.

ద్వారపాలకుడు దనలో నిట్లనితలచెను. “తిన్నఁగాముచ్చుటలు చెప్పుచు నెట్లో కొంతకాలము పుచ్చితని గాని రాజు గారు నిద్రలేచి మొదలుచున్న జాడయేమియుఁ గన్పట్టలేదు. ఇతఁడిప్పుడు లోనఁజొచ్చెనా నాకాపదరాక తప్పదు. ఎట్లో యీతనివలన నభయము పొందితిని. ఇంకనీతఁడు నను శపింపఁబూనఁడు, కాబట్టి యీతనిం గొంతరేపెట్టి రచ్చగావించెదను. అది వినియైన రాజుగారు వచ్చినచో నాముప్పుదప్పును.” అని తలచుచుండఁగా:

ముని:—ఓరీ ! నీకభయ మొనఁగితిని. అంబరతలమునుండి యింద్రుని యావజ్రాయుధముపడినను నీకుహాని కలుగదు ఇది నావరము. ఇంకదారి విడువుము.

ద్వారపాలకుఁ డాతని కడ్డముగా నిలిచి; “స్వామీ ! మీమాటలవలన మీ ప్రభావ మింకొకటిగూడ జ్ఞప్తివచ్చుచున్నది.”

ముని:—ఏమిది ? లోనికిఁ బోనీక కథలతోఁ బ్రొద్దుపుచ్చుచున్నావు.

ద్వార:—నామనవి యిండుక వినుఁడు. అంబరతలమునుండి యనుటచే నంబరీషుఁడు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. అతనియొద్దఁగదాతమ ప్రభావము వెల్లడియైనది! అప్పుడుగదా తాముత్రిలోకములు సంచరించి వచ్చితిరి !

ముని:—పలువా ! ఏమోస్తోత్రము చేసెదవనికదాభావిం
చితిని ! తుదకు వక్రగతికా తిరుగుటయాసంభవించెను.

ద్వార:—వక్రగతికా, కాదుకాదు. చక్రగతికై దిక్కులు
దిక్కులు దిరుగుట సంభవించెను.

ముని:—పలుగాకీ ! నోరుమూయుము. ఈ దండముతో
నీతల పగుల్తునుగాని యభయమిచ్చుటచే నిన్నొక యిక్కట్టు
నకుఁ బెట్టుట సరికాదని యూరకుండవలసి వచ్చుచున్నది.
లేకుండిన నిన్ను నీటుచేసియుండగా ?

అని స్రుష్టైష్టివాఁఁ జుటచుటఁజూచుచు భూమిని బాద
ముతోఁ దన్నుచు హుంకరించుచుండెను. అప్పుడేదో యాలో
చుంచుచుండిన రాజేశబ్దమువిని వెలికి వచ్చెను. జరిగిన విషయ
మును గనిపెట్టెను. దుర్వాసునకు బ్రణామము లాచరించి
లోనికిం దోడ్కొనిచనెను.

రెండవ అధ్యాయము.

కుంతి

కుంతిభోజుఁడు దుర్వాసుని లోనికిఁ బిలుచుకొనివెళ్ళి
యున్నతమయిన యొక యా సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి
యర్ఘ్యము మున్నగువానిచే నర్పించి, తక్కినసత్కారము

లన్నియు విధ్యుక్తముగాఁ గావించెను. అంత బడలికదీటి యాముని కుంతిభోజనిఁ జూచి; “రాజా ! అనామయమా ! నీ ప్రజలకెల్ల సేమమే ? బంధు మిత్రాదులెల్లరు నుఖులే!” యని యడిగెను, అంత రాజు; “మీవంటి మహాత్ముల యనుగ్రహమున నందఱము, గుశలముగనే యున్నారము; మేము ధన్యులమయితిమి. ఇందులకు సాక్ష్యము మీ యాగమనమే యగుచున్నది, అధన్యులకు మీ పాదధూళి యణువైననుసోకునే?” యని యనేకవిధముల స్తుతించెను. అప్పటికి నా మునీంద్రుని మోము వికసింపక ముడుతలు వాటి యుండుటఁగాంచి ద్వారపాలుని యవినయమందులకుఁ గారణమయి యుండ నోపునని భావించి, “దేవా ! శమదమాది గుణవిశిష్టులగు మీ బోటివారి గుణములు విద్యావంతుల కొకవేళఁ దెలిసినఁదెలియ వచ్చునుగాని మూఢులకుఁ గుత్సితులకు, నీచఁపుఁ గొల్పు గొలుచువారి కది తెలియదనుట చెప్పవలయునే ? అట్టి యల్పులు భూషించినను దూషించినను మహాత్ముల మహిమ కొకయెగ్గుగాని తగ్గుగాని రాఁబోదు. కుక్క-మొటిగినం తన కొండకేమేని గొఱత గల్గునే ? నీచుల పలుకులు తలఁచుట కూడఁ జులుకదనమనియే యెంచెదను. ఇది తమకుఁ దెలియనిదే” అనియాడి అతనికి ద్వారమునొద్దఁ గల్గిన మనఃకాలుష్యముదిన్నఁగాఁ దొలఁగఁబుచ్చి ముఖమునందుఁ బ్రసన్నభావము

గల్గించెను. మఱియు నాభూకాంతుఁడు తిన్నని మాటలఁ బెక్కుల నా మునికి మఱింత వికాసము పుట్టించి; “ఋషివర్యా మీ రాకకుఁ గారణమేమి ? మా సుకృత పరిపాకమకాక వేఱు కారణమున్న సెలవిండు, నిస్సంగులగు మీకుఁ గోరుకొన వలసిన దొక్కటియు లేదుగాని మాబోంట్లఁ గృతార్థులఁజేయు టకై కోరికయను నెపమిడుకొని కార్యమెద్యేని జరిపించుకొను చుందురు. అట్లు నను ధన్యుంగావింప నెద్యేనిఁ గోరనుండిన నానతిండు,” అని యడిగెను.

ముని, రాజుమాటల పొంకమునకుఁ దలయూచి, మెచ్చి, “నీవు నిత్యము వేలకొలఁది నీయింటికి వచ్చు బ్రాహ్మణులకు, సతిథులకుఁ, దక్కిన యనాథులకు సవ్వారిగా నిష్టమృష్టాన్న ముల నిడి పూజించుచు నాదరించుచు నుండువాఁడవట. అన్ని దిక్కుల వ్యాపించి యుండు నీ కీర్తియే నన్ను బట్టి లాగి యిటుకుఁ దెచ్చినది. మంచి యన్నదాతవు. కావున నీయింటఁ గొన్నినాళ్లుండి పోదమని నా తలంపు. నన్నుండమందువే ? లేక వలదనిన మఱియొక” అనునంతలో రాజు ; “అట్లానతి చ్చెదరేమి ? లక్ష్మీ తనంతన వచ్చెదననిన వలదని మోకా లొడ్డు వెఱ్ఱులును గలరా ? మీ రిచ్చటనే యిచ్చవచ్చినట్లుండి మమ్మనుగ్రహింప వలయు నని ప్రార్థించుచున్నాఁడ” ననెను. దుర్వాసుఁడు “సరి. దీర్ఘాయుష్షాన్భవ. ధనకనకవస్తు వాహన

సమృద్ధిరస్తు. పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిరస్తు” అనిదీవింపరాజులొననుండి పట్టజాలక వచ్చిన నవ్వును బెదవులలోనే యణచుకొనుచు ; “మహాత్మా ! నాకుఁ బుత్రులే లేరు. పౌత్రు లెక్కడనుండి రాఁగలరు? మొన్న మొన్న నేకదా నా మేనమామ కొడుకును యాదవరాజునగు శూరుని జ్యేష్ఠ తనయయు, వసుదేవుని తోడఁబుట్టువునగు పృథయను దానిం దెచ్చి పెంచికొంటిని ! అయినను మహాత్ములు దా మాడినమాట దప్పునా? “యనెను. దుర్వాసుఁడు గొంతసేపు చింతించి “తప్పదు. దాని కడుపున నే దిక్పాలురవంటి పుత్రులు పుట్టఁగలరు చుమీ ! వారీ భూభారమునుగూడ దీర్తురుపో.” యనెను, అంత రాజు ; “ఆపృథ” నాగృహమునకుఁ బ్రతిదినమును వచ్చుచుండు మునులకుఁ బ్రాహ్మణులకు నన్నపానాదు లొసఁగి యుపచరించు చుండును. అట్లు మహాత్ముల కెడతెగక శుశ్రూషచేసి వాసిఁ గన్న యాచిన్నారిబిడ్డ వారి దీవన లందిన యాపవిత్రురాలు దమకు సేవసేయఁగల”దనెను. అంత నంతఃపురములోని కరిగి కంచుకినిఁ బిలిచి, ఓరీ ! కుంతిని బిలుచుకొనిర”మ్మని యాజ్ఞ చేసెను. వాఁడు, “కన్యాంతఃపురమున నుండియా” యని యడుగ రాజు వానింగాంచి ; “దాని కచ్చటనుండు నంతటి తీరిక యెచ్చటిది ? అన్నదానశాల యందే దాని కెప్పుడును బనిసరిపోవుచుండునుగదా ?” యనెను. వాడట్లే యచ్చట.

కరిగి కుంతిం బిలువగా నాబిడ తోడనే తండ్రి కడకరు దెంచెను.

ఆబిడ సౌందర్య వైభవమేమని చెప్పనచ్చును? ఆ ముద్దు మోము పున్నమచందురుఁ బోలుచుండెను. ఆవాలుం గన్నులు విరివియై తామరజేకుల సరిపోలుచుండెను. ఆయుబ్బు చెక్కి ఖలు మెఱుగు టద్దమున కీడగుచుండెను, ఆ బాహువులు లతల వలె సుకుమారముగానుండెను, ఆబిడమూర్తీ భవించిన సౌందర్యరాశియో, మెఱుగుపెట్టిన మోహనాస్త్రమో యను నట్లు ముద్దుగులుకుచుండెను.

ఆబిడవచ్చి తండ్రికి నమస్కరించి యడకువతో నొదిగినిలుచుండెను. రాజు నామెను గాంచియొక్క ప్రక్కకొదిగి మెల్లగా; “పుత్రీ! ఒక కార్యముకావలసియున్నది, అదిమహా కష్టమేకాని తీర్చినయెడల మివుల శ్రేయస్కరమగును. దుర్వాస మహర్షియని వినియుందువు గదా” యనెను. అంతఁ గుంతి, “పేరుమాత్రము వినియున్నానుగాని, చూచియెఱుంగను. మహా కోపియగు నాతనిపేరు విన్నంత నెట్టివాఁడును భయపడునట కాదా!” యనెను. రాజు; “అతఁడు మనయింటఁ గొంతకాలముం డునట. అందులకేను సమ్మతించితిని, పెద్దలను మనము పిలుచుట కుమాఱు వారు తమంతన వచ్చినప్పుడు వలదనవచ్చునా? అట్లు వార యునికికి సమ్మతించుటయు నిన్ను నమ్మియేచుమీ! నీవు

పసితనమున నుండియు నతిథుల సత్కరించి యారితేటియున్న దానవు మిక్కిలి గుణవంతురాలవు. గురువుల యందును బ్రాహ్మణులయందును బెద్దలయందును మహాభక్తిగలదానవు. కాబట్టి నీవే యీ మహర్షికి వలయు నుపచారములు సేయనేర్తువు, అతఁడేది యడిగినను దోడనే నవ్వుచు నిచ్చినఁజాలును, ఆ బ్రాహ్మణుఁడు దేజస్సునకుఁ బుట్టినిల్లు, తపస్సునకునిధి. అట్టివారి యనుగ్రహముననే జగములు బ్రదుకుచున్నవి. ఎండ కాయుటయు, వాన గురియుటయు వారి మహా ప్రసాదముననే. వారి నిరాకరించిన వాతాపియు దండకుఁడును చాల జంఘుఁడు నేమయిరో తెలియునే? అందు నీవుపచరింపవలసిన యతఁడు బ్రాహ్మణులందుఁ దలమిన్న. తపమును దేజస్సును నతని స్వరూపములు. కనుక మిక్కిలి యెచ్చరికతోడ, నతనిని గొలువవలయును. ఉగ్రుఁడని భయమా?” అనెను.

కుంతి:—భయమేల? మనపనియందు దోషముగాని మనస్సునఁ గలువముగాని లేకుండినఁ జాలును, ఎప్పటికైనఁ గారణమువలదా తనగుణము చూపుటకు! అకారణముగాఁ గోపించిన నాతని తపస్సు మాయను గదా!

ఆందులకు రాజమెచ్చి;

“తల్లీ! నీ తెలివితేటలు దిన్నని నడవడికయు జల్లని మనసు నెంతయుఁ గొనియాడఁ దగినది, నీవు పుట్టినది యదు

కులము, పెరిగినది నాయుంటనుగదా ! ఇట్లుభయకులములకుఁ దగు గుణము లమరియున్నవి, కల్యాణీ ! తక్కువ కులమునఁ బుట్టిన పడఁతులను గవ్వపడి యెన్నికట్టుబాటులఁ బెట్టినను బసి దనమువలనఁ దప్పి నడవక మానరు. నీవ్రా ! గొప్పకులమునఁ బుట్టి పెరిగిన దానవు. పసిదానవయ్య నెవ్వరి యెడలను దప్పినడువవు. చుట్ట పక్కములందును. జెలులందును; భృత్యులయందును, దల్లిదండ్రులగు మాయందును మనవారను బుద్ధిని బట్టికాని, చనవునుబట్టికాని, యలక్ష్యముచేసితప్పినడిచినదిలేదు. కాఁబట్టి మనరాజ్యమునందుఁ గాని, రాజధానియందుఁ గాని నీయెడసంతసింపని వారొక్కరును గల్గరు. కులమునకుం దగు రూపును సాటిలేని దయియున్నది. రూపునకుం దగులక్షణము తెల్ల నమరియున్నవి. ఇది యరుదు. ఇట్టి చక్కఁదనాల కుష్టును గారాబు కూఁతును నిన్నా మునికి శుశ్రూష సేయుటకుఁ బంపుట యెట్లని శోకభయములు పీడించుచున్నవి. కాని నీభక్తి వినయాదిగుణములే శోకమును పోకార్చుచుచున్నవి. నీ తెలివియు, మెలఁకువయు నాభయమును చొలఁగించుచున్నవి. నీవు వెద్దలఁ బెక్కురఁ గొలిచి పనుపడి యుండుటయు వారివలన నీవుపొంది యున్న యాశీర్వచన పరంపరలు నిన్నీపనికి నియమింపపచ్చు నని నన్ను తృప్తిపఱుచుచున్నవి. ఏమనెద?” వనెను.

కుంతి;—తండ్రి ! చింతింపవలదు. నాకు నిరంతరము బ్రాహ్మణసేవ సేయుచుండవలయునను కోరికగలదు. అది దైవికముగాఁ గూడివచ్చినది. ఘటియందులకుఁదోడు మీయాజ్ఞయు నొనఁగూడెను. మీకిది యత్యంతప్రియముగ నున్నది. నా మహాభాగ్య విశేషము కతమున నిన్నియుఁ గూడియుండ నేనదాని నొల్లకుందునే ?

రాజు;—నీ బుద్ధియుఁ బెద్దటికమును దెలిసియేకదా నిష్ఠువంటి యామునికి శుశ్రూష సేయుభారము నీపైఁ బెట్టియుంటిని. దర్పాహంకారముల దూరముగల్గ త్యజింపవలయును. అప్పుడు మూఁడు కన్నులుగలవానికేని నిన్నుఁ గన్నెత్తిచూడఁదరముగాదు. ఇది సకలకార్యసిద్ధికి మూలమగును. ఇట్లూరెంటిం దిగవిడిచి యాముని యెప్పుడుగాని యెచ్చోటఁగాని యేవిధముననైనను నెది కోరినను దానిం గొఱగొఱలాడక చుటచుటఁజూడక వినుఁగులేక వ్యసనపడక లోపలను వెలుపలను బరిపూర్ణభక్తికల్గి తోడన చేయుచురమ్ము. మునియలుక కును వెడపలుకులకు వ్యవధిముగలుగదు. అట్లే వారి యనుగ్రహమునకు మృదూక్తులకును నెడముండదు కాఁబట్టి నీవు గృతార్థురాలవగుదువు. నీవలన నాకులమునకును గీర్తిగల్గఁగలదు. ఈబరువు నీసయిఁ బెట్టుచున్నాఁడను.

కుంతి:—తండ్రీ ! ఊరకనంశయింపనేల ? బ్రాహ్మణుల కృపయుఁ గోపమునెట్టివ్రా నేనెఱుంగుదును. వారియందెప్పు డేరీతి మెలఁగవలయుననుట నాకు జన్మముతోడఁ బుట్టినవి యగును. చిన్ననాఁటినుండియు నేనీవిషయమునఁ బనుపడి యున్నాను. కనుక నతఁడెప్పుడు వచ్చినను వలయుపరిచర్య దిప్పక జరిపి యాతనికిఁ గోపముగల్గినక మెలఁగెదను. ఈ భారము నాపై నిడి నెమ్మదిగా నుండుఁడు.

రాజాకన్నియయొక్క చలింపని ధైర్యమునకు దిట్టతనము నకు మెచ్చి దూర్వాసునెదుటకుఁ దోడ్కొనిపోయి; “ముని చంద్రమా ! ఈబాల నాకేకపుత్రిక. తమకుసేవసేయ నేర్పున గట్టిగాఁ బూనుకొనెనుగాని తనశక్తి యెఱుఁగదు. ఎంత నేర్పినను బసిదేకదా ! పుట్టిపెరిఁగి నాచే నొకతిట్టును బడియెఱుఁ గదు. ముద్దులతోడనే పెరుఁగుచు వచ్చెను. మాప్రాణములెల్ల దీనియందే నిలిచియున్నవి. కాఁబట్టి తెలియక తప్పుగా నడచి కొనెనా దిద్దవలయు. బుద్ధులనేర్పి పరిచర్య చేయించుకొన వలెను. బాలురు స్త్రీలు వృద్ధులు తెలిసి తప్పు చేసినను నెట్టి వారును దానిఁ దప్పగాఁ బాటెంపరు. ఇకమిఁబోటి శమదమ స్తంభన్నులమాట చెప్పనేల ?” యని యాచిడనాతని కప్పగించె. అతఁడు చంద్ర కిరణములవలె, హంసముల వలెను దెల్ల నైన యొకమేలి సౌధము మహర్షికి నివాసముగా నేర్పఱచెను.

అందగ్నిహోత్ర శాలలో నాతనికి మేలైన యొక యాసన మమచ్చెను. మఱియు నామునికిష్టమైన యన్నపానాది ద్రవ్యముల సమకట్టించి కుంతినిఁజూచి ; “మాయందఱ ప్రాణములు నీ యటచేతన యున్నవి. మునిని మెప్పించితేని ముల్లోకములు నీయవి. నొప్పించితినా యవ్వలిగతి చెప్పనేల ?”

అని హెచ్చరించి మునివలన సెలవు పుచ్చుకొని నగరు లోనికిఁ బోయెను.

— ✓ —
మూడవ యధ్యాయము.

పరిచర్య

ఆ మహా సౌధమునందుఁ పృథ యామునికిఁ బరిచర్యలు పేయసాగెను. ఇంతవఱకు మునులకును బ్రాహ్మణులకును బరిచర్యలుచేసి యలవాటుపడియున్నది గాన నాముని కేవేళ నేచోట నేది కావలయునో వాని నతఁడు తలఁచుకొనకమునుపే యాయితమైయుంచును. అతఁడు పలువిచ్చి చెప్పి తెప్పించు కొనిన దేదియు నంతగాఁ గానరాదు. ఇతనికిమి కావలయు ననుట కుంతికిఁ దెలిసినంత యతనికి తెలియదనిన యతిశయోక్తి గాదు. ఇది బాల్యమునందలి యభ్యాసప్రభావము. ఉగ్గఃపాలతో మాఱిపోసినది యూపిరి యుండునటకును విడువఁజాలదుకదా !

అది యెంత మంచిదై ననంత మేలు నిచ్చుచుండును. అప్పటప్పటికిఁ గ్రొత్తగ్రొత్తగా వింతవింత రుచులు పుట్టుచున్న కూడు గూరలును, కూడు గూరలకంటె నెక్కుడగు భక్తివిషయములును, భక్తి విషయములకంటె సధికమగు పలుకుల మెలఁపును మఱి మఱి భోగ్యముగా నుండెను. అన్నియు దై నమునకు వలె నుపచారములు. అపచారమో యెంత పరిశీలించినను గోచరమగుటలేదు. ఒక్కొక్క యుపచారమునందును బనికత్తె వలె భయమును, శిష్యురాలివలె భక్తిముఁ, బుత్రికవలె గౌరవమును, సహోదరివలె బ్రేమయు, జూపట్టుచుండును.

మఱి యాపాకముల శుద్ధియు దానిని నృద్ధిచెందించుబుద్ధియు, సంతకంటెఁ బరిపక్వమగుమన శృద్ధియు, దానికంటెఁ బెక్కుమడుఁగు లెక్కుడగు భక్తినృద్ధియు బడుగునకై నను వెడఁగునకై నను బుష్టియుఁ దుష్టియుఁ గల్గించుననఁగా ఋషి శ్రేష్ఠునకుఁ జెప్పవలయునా? ఋషియత్యుగ్రుఁడే కానిష్ఠు, అగ్నిహోత్రమువంటివాఁడే యగుఁగాక. బడఁబొగ్గి యేని నమృత మహాసముద్రమునఁబడి యేమిచేయగలదు?

అతఁడా ముద్దియ మనశృద్ధిని, భక్తిపరిపాకమును, సౌష్ఠవమును దెలియఁగోరి పరిపరి విధముల నాబడను బరీక్షింప సాగెనుగాని యాబడయందుఁ గొంచెమేనియుఁ బొరపాటుగానఁ బడదయ్యెను. ఒకనాఁ డతఁడూరకయ యున్నట్లుండి మండి

పడుచు ; “ఓసీ ! నీవేరేమి? చెప్పుము. ఏల యూరకున్నావు?” అని తనమాటయే కాని యాబిడ మాటలాడుటకు నెడ మియ్యకయే యామె తన ప్రశ్న కు త్తర మీలేదను నెప మాపెవైఁ బెట్టి కోపించుచుండెను. కుంతియంత వినయమున “నాపేరుకుంతి” యనెను. ముని, “ఇస్సీ ! నీపేరు పృథయని మీతండ్రివచియించి యుండెను. మాఱుపేళ్లుగూడఁ బెట్టుకొను టకుఁ దెలిసియుంటివా ? ఇది యెవరినివంచించుటకు?” అని యదల్పఁగాఁగుంతి ; “మహాత్మా ! పుట్టినింటివారు పృథయని పేరుపెట్టిరి. వెంచినతండ్రి ‘కుంతి’ యని తనపేరు నందలి కొంత భాగము నెత్తి నాకుఁ బేరిడెను. కాబట్టియే నేనాలాగునఁ జెప్పితి” ననెను. ముని ; “ఏమేమి ? పదినెలలు మోచికన్నవారు పెట్టినపేరు కడప దాఁటినంతన పోవుటయా? నడుమఁ బెట్టినదే ముఖ్యమా” యనఁగుంతి ; “తమకేది చిత్తమో సెలవిచ్చినదానినే గ్రహించెద” ననెను. ముని, కుంతియనుటకు నీతండ్రిచిత్తము. పృథయనుటకు నాచిత్తమా? ఎప్పు డెదుర నెవరున్నారో యప్పటికి వారి చిత్తముగా బోలు ! ఎత్తువారిచేతిబిడ్డవా ? జిత్తులమారీ !” యనెను. కుంతి ; “మహాత్మా ! పుట్టినింటివారు పూజ్యులు. అంతకంటెఁ బెంచినయింటివారు పూజ్యతరులు. తాము పూజ్యతములు. పూజ్యతముల చిత్తమే మాబోంట్లకుఁ బ్రమాణ” మని

నవ్వుచుఁ జెప్పఁగా ఋషి యామెబుద్ధి పటిమకును మాట పొందికకును మిక్కిలి యాశ్చర్యపడెను.

మఱియొకనాఁడు దుర్వాసుఁడు కుంతివడ్డించిన సరసమ్మదు పదార్థములఁ దినుచుండెను. కుంతి మఱుఁగున నేయుండి యాతని కేమి కావలయునోయని తెప్పవేయక మఱియొకటి తలఁపక యాతనినే చూచుచుండెను. ఆతఁడంతయు భుజించి లేవఁబోవు సమయమున సైంధవము, సైంధవము త్వరగాఁ బోవలయునని బిగ్గరగా నఱచెను. కుంతియదరినడి యుప్పుకావలయునని యాడెనని తలఁచుకొని భిరభిరఁబోయి దానిందెచ్చి నడ్డింపఁ బోయెను. అదిచూచి మునిమండిపడి పండ్లు వెటవెటఁ గొలుకుచు ;

“ఓసీ ! భుజించి చేయిగఁడుగుకొనఁ బోవునపుడా యుప్పు దెచ్చెదవు ? దప్పిపుట్టి నీరుద్రావింపనా తలంచితివి ? కడు పుబ్బించి చంపనాయెంచితివి ? హా ! ఘాతుకులారా ! పాపాత్ము రాలా ! ఎంతకొడిగట్టితివి ? పెద్దలనుగొల్చి తేలుగడనందితి వని నీతండ్రిచేతులు ద్రిప్పిత్రిప్పి బట్టువానివలె నిన్నుఁబొగడె నుగా ! నీతేరుగడ యటుండ వారు గడతేఱిరికాఁబోలు ! ఇక నన్నుఁ గడతేర్పఁ గంకణముపూనితివా ? సైంధవమనిన నర్థము దెలియదా ?”

ఇంతలోఁగూఁతి భృత్యులనంపి మంచి యశ్వమొక్కటి దెప్పించెను. దానింఁగాంచి సంతన యాతఁడు మఱింతమండి పడి దండమెత్తుకొని ;

“ఓనీ ! అన్నియుడిగి యూరూర జోగిన్నై తిరుగుచుండునే నింకగుఱ్ఱాలెక్కి తిరుగవలసినదే. నీచేతి పాడుకూడుతిని నందు లకు గుఱ్ఱాలు లేకపోయిన నటుగదా ! ఇప్పుడు గుఱ్ఱమెక్కి తిరుగఁబొమ్మను చున్నావు. ఇకఁగొన్నాళ్లకు గాడిదనెక్కించి త్రిప్పింతువేమో ! నీకండకొవ్వనఁ గన్నుగానక నన్నురాచ వాడని తలఁచితివా? సైంధవమనఁగా నశ్వము. అది నదీరూప మున నున్నదికదా ! దానినీరని తెలియుటలేదా ! కానీ ! ఇంతకావరమా ! ఇంతపోతరమా ! అనిపెద్దయెలుఁగున నఱచి బిరబిరనెక్కడికోపోయి మరలివచ్చెను.

ఇట్లతఁడెన్ని పనులుపెట్టి యలయించినను, మఱియెన్ని పరుషములాడి కలంచినను నాగుణవతి మనసున విసుఁగు గొనదు. ముఖమున వికాసముతప్పదు. రేపువచ్చెదనని పోయి యర్థరాత్రమున వచ్చును. మాపువత్తునని నమ్మించి మట్ట మధ్యాహ్నమునకే తోఁచును. పోయెదనని చెప్పి మఱుఁగై తటాలున మరలివచ్చును. నిలిచెదనని చెప్పిపరుండి దబ్బువ పెడలి పోవును. తెమ్మని యడిగి వల దనును, వలదని చెప్పి తెమ్మనును. ఎట్లుచేసిన నేమి ? ఆనిత్య నిర్మలాంతరంగకు, ఆనిరుప

మానభక్తి యుతకు మొగమునం చొకరేకయు ముడుంగదు. మొలకనవ్వు పెదవినివిడువదు. పలుకు తియ్యదనముతగ్గదు. వినయభావము వీడదు. కోపమోతాపమో మఱివేసమో మోసమో యన్నింటికిని దర్పమును దంభమును ద్వేషమును గదా మూలకందములు ! ఈమూఁటినివిడిచి యచ్చపు ముతై మువలెనున్న యామెచిత్తమునకును, నాచిత్తమునందలి మహా ప్రీతి పూరితభక్తి రసమునకును నలతగాని కలతగాని గల్గుటెట్లు ? అలసి సొలసినది మునియే. కాకేమి ? అట్టి మిక్కిలి కష్టతరములగు పరీక్ష లెల్ల రామబాణములవంటివి. అవియమోఘములు. అవిగుఱితప్పేనా ప్రయోగించినవారి మీఁదనే పడకమానవు.

ఇట్లొక సంవత్సరకాలము జరిగెను. నానాఁడు జరుగు దంతయు నప్పుడప్పుడు దండ్రవచ్చి యడుగఁగా నతనికిఁజెప్పి మెప్పును సంతోషమును గలిగించు చుండెను. అంత దుర్వా సుఁడు గుంతి పరిచర్యకుమెచ్చి ;

“కుంతీ ! నీశుశ్రూషకు నేనుమిక్కిలి సంతోషించితిని. నీవీలోకము నందలి మనుష్యులు ఘండ రాని వరముల నైన నడుగుము. ఇచ్చెదను. దానిచేత నీవు మిక్కిలి కీర్తినిబొంది తక్కిన కాంతలఁ గ్రిందుపఱుపఁగలవు,” అనెను. అంతఁగుంతి దేవరకు నేను దెలిసియో తెలియకయో యించుక యుప

చరించినది శుశ్రూషయనఁడగునే? దానికి నేఁగోరిన ఫలంబు
మీపరమాను గ్రహమును మాతృండ్రిగారి యానందమునగు.
ఈరెంటిని మించునదేమున్నది? ఇంతియచేయు. చరితార్థ
నయితి” ననెను. దానికి దూర్వాసుఁడు సమ్మతించక; యిట్లనెను.
“నీయట్టిగుణవతికి సరియగునదియే కాని నాబోటివాని కిది
ధర్మముకాదు. తృప్తియుసీయదు. ఇదిగోనేనొక మహామంత్ర
ముపదేశించెదను. మాతాడక పుచ్చుకొనుము. దీనిచే నీవే
దేవత నాహ్వనము చేసినను సతఁడు నీవసఘున నుండఁ
గలఁడు. ఆదేవత తనకిష్టమైనను గాకున్న నీమంత్రము
నకుఁ గట్టునడి నీకు భృత్యుఁ డయి యుండక తీరదు చుమీ!”
యనెను. అతఁడు చండకోపుఁడుగాన వలదనిన నేమనునో
యని భయపడి కుంతి; “మహాప్రసాద” మనెను. అతఁ
డధర్వ శిరస్సుననున్న మంత్రమా బిడకు విధ్యుక్తముగా నుప
దేశించెను, ఆమంత్రము సామాన్య మగునదికాదు. అది
భూభారపిశాచమున కుచ్చాటన మంత్రము, భూపాలకుల
క్షయమున కభిచారతంత్రము. భారతయుద్ధరంగ నిర్మాణము
నకు వాస్తు యంత్రము. శౌరవ నాటకరంగమునకు ద్వార
ప్రవేశము. ఓంకారసహితమగు నామంత్ర రాజమాబిడ కుప
దేశించి దుర్వాసముసీంద్రుఁడు కుంతిభోజు నాశీర్వదించి
వీడ్కొని వెడలెను.

నాల్గవ యధ్యాయము.

వృత్తజననము.

ఒకనాటియుదమున స్నానముచేయుటకై దాదికూతుఁను దోడుకొని దాపుననున్న యశ్వసదికిఁ బోయెను. అప్పుడు తూరుపు దెల్ల వాటుచుండెను. క్రమముగ దూరుపునుండి మంచు వలెఁ జిలుగై వెలుతురు వ్యాపించి పడమటి దిక్కునందలి పర్వతాగ్రములందుఁ బొంచియుండు చీకట్లను దఱుముకొని సోపుచుండెను. కొలకొలమని పక్షులధ్వనులును, నిదురలేచు చున్న జనుల కలకలమునువినఁ బడుచుండెను. కుంతి యానది యందు జలకమాడి శుచియై వెలసొడుగు చీరఁగట్టుకొని, సొమ్ములుదొడిగికొని, కురుల దాది యార్చుచుండఁగా నొక చలువ రాతి గట్టుపై ని గూర్చుండెను.

అప్పుడు దాపలిపొదరిండ్ల దట్టముగాఁ బూచియున్న పూవులతావులు గుమగుమయని గుబాళించుచుండెను. చెట్ల యందలి చిలుకలును గోకిలలును నేయుచున్నయన్యైక్యమధుర ధ్వనులు, నప్పుడే వికసించుమల్లెల మకరందపానము నేయనచ్చు చుండు తుమ్మెదల ఝంకారములును గూడియెంతో కర్ణ పర్వము గావించుచుండెను. అందందు దట్టములుగా నాకుజొంప ములును, వాని నడుమ సూక్ష్మముగా వ్యాపించియున్న వెలుఁ

గునుఁ దానినుండి తప్ప నెంచినాఁజుచున్న సన్నమబ్బువంటి కను
చీకట్లను దవ్వుదవ్వులఁగన్నట్టు పర్వతములనుండి జలజల
ప్రవహించుచు నానదియందుఁబడు సెలయేళ్ల తుంపరలతోఁ
గూడి చల్లనై విసరుచున్న పిల్లగాడ్పులునుగూడి యాప్రదే
శముచూచుట కెంతోరమణీయమై యెట్టివారి మనస్సున కును
రసోల్లాసము గల్గించుచుండెను. దానంగల్గిన చిటునవ్వు గుంతి
యొక్క ముద్దుపెదవుల మఱుఁగునఁ దాఁగిలి మూఁతలాడు
చుండెను.

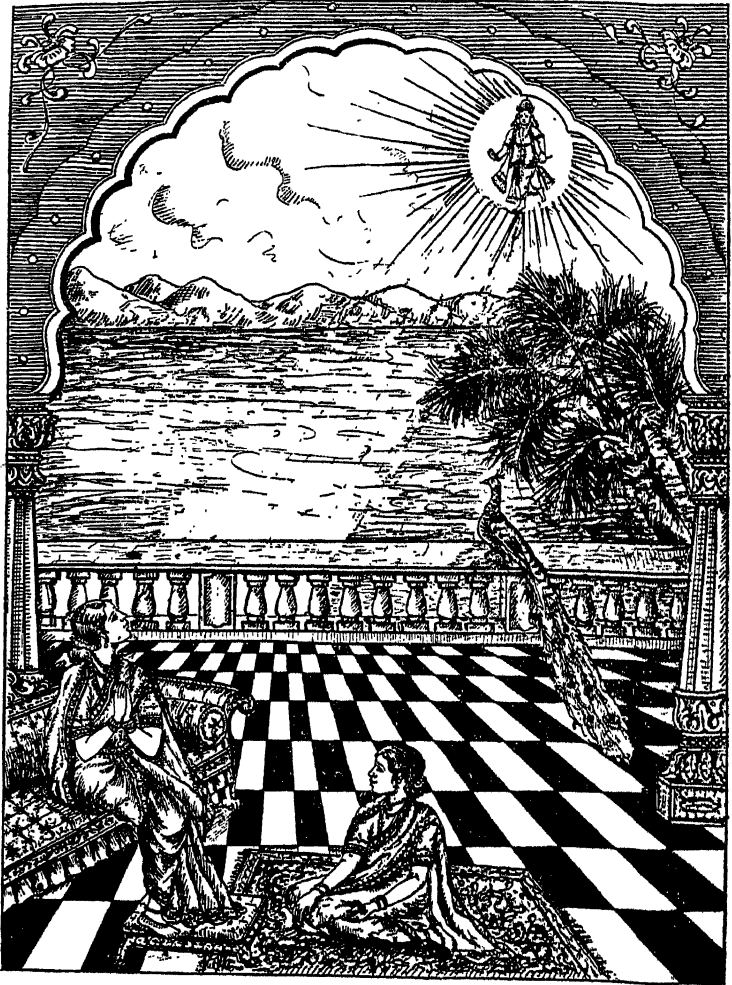
అప్పుడాబిడ మానసము మిక్కిలి యుత్సాహ యుక్త
ముగా నుండెను. ఆవె కరులార్వదూపము వైచికోని
నుదుటఁ గన్తురితిలక మిడికోని దాదికూఁతు రపుడేకోసి, తెచ్చిన
పూవులొకకొన్ని గురులం దుఱుముకొనెను. అప్పటి యామె
యాకారముగాంచిన వికసించుచున్న తామరనుండి వెలువడిన
లక్ష్మీదేవిలాగునను, రూపాందినరతీదేవి మాడ్కిని గోచరించు
చుండెను. అంత నా బిడదాది కూఁతుచేతిపైఁ జేయివైచికోని
యల్లాసముల్లముఱు బల్లవింప నేమో ముచ్చట లాడుచుఁ
గన్యాంతఃపురమునకు బయలుదేఱెను. అపుడు దాదికూఁతు
“రక్కా! నేఁ డేమో నీ ముఖము కళకళ లాడుచున్నది
తోడనే పెండ్లియగుఁ గాఁబోలు!” ననెను. కుంతి; “బౌనాన
భర్తయెవ్వఁ డగునదియు నింకనిర్ధారణ కాలేదు పెండ్లి

మాత్రమగుచున్నది. పుత్రుఁ డింతకుమున్నే యుదయించెను గాఁబోలు ! ఓహో ! నేను నీ కింత యెల్లదమైతి నే ?” యని యిండుక కోపముతో నాడెను. ఆ తరుణమున నదిగట్టున దూరమున నెవరోకొందఱు మాటలాడుచుండిరి. వారిలో మాటవెంబడిని ‘సుపుత్రావాప్తిరస్తు’ అని యొకరాడ నది వీరిచెవిబడెను. అంతదాది కూతురు ; “వింటివే యీయుప శ్రుతి ! నీకుఁ గొడుకుఁ బుట్టునుబో !” యనఁగుంతినవ్విఁ “ఈ మంత్రములకు మామిడికాయలు రాలునే ?” యనెను. దాదికూతురు ; “చక్కగా స్మరణకువచ్చెను. దూర్వాసుఁ డిచ్చిన మంత్రమును జపింపుము, దానిచేతనైన నీ వాడినట్లు మామిడికాయలు రాలవేమోచూతము.” అనఁగుంతి ; మామిడి కాయలు రాల్చుకొనుట కానేను మంత్రము గ్రహించినది.” అని నవ్వుచునే హర్ష్యమునకు వచ్చియందు వెలపొడవగు నొకశయ్యవై హాయిగఁగూర్చుచుండెను.

అపుడు దయగిరి శిఖరమున బాలసూర్య బింబము కెంపారు రుచినొప్పుచుండెను. దానిని జూడఁగా కుంతి మనస్సున సొంపు రెండింతలాయెను. ఆ బిడ మనస్సువిరిసిన తామరపూవువ్రైతె నల్ల నల్లన నాడుచుండెను. ఆమె మనస్సును జూపును నాసంజ కెంజాయచే రంజిల్లుచున్న యా బింబమునందే గట్టిగాఁదవిలి యుండెను. బింబమునందలి రూపము వేండ్రముతోనుండక.

యా హ్లాదకరముగా గోచరించుచుండెను. అట్లామె చూచుచుండఁగా నామెకు దివ్యదృష్టికలిగెను. దాని మూలమున నాబింబమున బంగారుకవచము దాల్చి దివ్యకుండలములచే నలంకృతమైన యాదేవుఁడు చక్కఁగాఁగనఁబడసాగెను. అందుల కామె యెంతోవేడుక నొందెను. గాన దుర్వాసుని మంత్రము దలఁచికొని; “మునియో కరుణించి నాకు మంత్ర ముపదేశించెను గాని దానిమహిమ నొక్కనాఁడైనఁ జూచిన దానను గాను. ఇదిగో సూర్యుఁడెంతో రమణీయముగాఁ బ్రకాశించుచున్నాఁడు. ఇతనివలే సహజకవచ కుండలములుగల పుత్రుఁడు గావలయునని కోరెదను గాక.” అనిఇట్లు తలఁచినంతనే ప్రాణాయామముచేసి మంత్రము జపించెను.

అంత నా బింబమునుండి వ్యక్తి యొకటి మెఱయుచుఁ గ్రిందికి దిగుచున్నట్లు గోచరించెను. అది యాబింబమునుండి వీడి పడిన కాంతిపుంజమా ? కాదు కాదు. రానురానది యవయవములతోఁ గూడిన యొక రూపముగానుండెను. పుణ్యమంతయు క్షీణింపఁగా భూలోకమునకు వచ్చుచున్న దేవతగాఁ బోలు ! అట్లును దోచుటలేదు. అంత సది సహజ కవచకుండలాభిరామమై కుంతివంశకే వచ్చుచుండెను, యోగబలమున మఱియొక మూర్తిని ధరించిన సూర్యుఁడు కానోపును. అగును, తప్పక సూర్యుడే కాబట్టియే మెడయందు మూడుఁ

28. ఆబింబమున బంగారు కవచముదాల్చి దివ్యకుండలములచే
నలంకృతమైన యా దేవుడు చక్కగా కనబడసాగెను.

శేఖలు శంఖమునకువలె శృంగారమై యొప్పఁ, శేయూరములు దొడిగి, కిరీటము దాల్చి దిక్కులనెల్ల వెలిగించుచు వచ్చెను. తనయొక్క యన్యమూర్తి యెండగాయుచుండ తాను గుంతికడకువచ్చి నవ్వుచు నెదుట నిలిచి, భయాశ్చర్యముల పాలై యున్న యాకన్నెతోఁ దియ్యని పలుకుల నిట్లనియెను.

“అబలా ! నేనెవ్వఁడో యని తలఁప వలదు. నీ విపుడు ధ్యానించిన సూర్యుడనే. నీ మంత్రబలమున వచ్చితిని, నీ మదికిఁ బ్రియమైనదానిఁ దప్పక చేసెదను. కల్లలాడకు ;” మనెను. కుంతి యాతని తిన్నని పలుకులఁ దన మనసుగుదుటఁ బడ నాతని భయభక్తులతోడ నమస్కరించి ; “యోదేవా ! మీ బోటి దేవతలఁ బిలుచునంతటిపని నా వంటిదానికే మున్నది ? ఉండునదియు లేనిదియు లోకచక్షులరగు మీకుఁ దెలియదా ? పసిదానను నందును దెలివి చాలనిదానను. మంత్రమనఁగా నొక పెద్దవింతగా నెంచి వేడుకతో జపియించితిని. అది యిట్లు విపరీతమాయెను. ఇంతమాత్రమునకే యన్నియుఁ దెలిసిన దేవర వేంచేయుట మిక్కిలి చిత్రముగా నున్నది. చుఁడీ,” యనెను, సూర్యుఁడు ; కుంతీ ! వచ్చినది నీకు లోఁబడిగాదు, నీమంత్రమునకు నశుఁడనై వచ్చితిని, మంత్రమన నేమియని తలంచితివి ? అది వ్యర్థముగాఁ బోవునే ? అది యీశ్వరాజ్ఞాస్వరూపము, లోకములన్నియు దానికిలోకువ

యగును. లోకములోనివాడను నేనును దానికిలోబడ
వలసినవాడనే. వచ్చినవాడను నీ యిష్టము సేయకుండుటదగదు.
కర్మసాక్షిధర్మము తప్పడుచుమీ.” యనెను, అంతగుంతి ;”
మంత్రము భక్తియుక్తముగ బుద్ధి పూర్వముగ జపించిన
గదా సిద్ధించుట ! వేడుకకొఱకు నోరు మెదల్చినంతనే యిట్లు
కదలివత్తురే ? నా యన్ఞానముచూచి, నా బాల్య చాపలము
దెలిసి వదలిపోవ యత్నింపవలయును.” అనెను, సూర్యుడు
“వదలిపోవక నిలుచుట యెక్కడిది? వచ్చినపనిపూర్తియగుటయ
తడవు. వేడుకయని యగ్నినంటినఁ గాలదా ? విషముద్రావిన
జావరా ? భక్తితోడను రక్తితోడను జపించిననే యది ఫల
మిచ్చునని తలఁచితివే ? ఆయా వస్తువులు తమ తమ స్వభావ
గుణములఁ దప్పజాలవు. అన్నిటికిని సాక్షినగు నేను దప్పిం
తునే ? సహజ కవచకుండలములఁ గల నావంటి పుత్రుని నీవు
గోరితివిగా ! ఆ గోర్కె యెల వెలిపుచ్చవైతివి ? వట్టి సమయ
ములం గోర్కెలుగల్గి ఫల సమయమున విడువనేల ?” యనెను.
కుంతి, “దేవా ! వర ప్రభావము దెలియుటకై గోరికయను నెపము
పెట్టి యూరక మనస్సుననెంచితి నంతియ కాని నిజముగానాకట్టి
వాంఛ యెక్కడిది ? తెలిసి తెలియముల మూలమునఁ
జేసిన తప్పును లోకబాంధవుడవగు నీవు మన్నింప కుండిన
నింకెవరు దిక్కు కాఁగలరు ? మఱియు నేనాడుపుట్టువు గానఁ

గన్యాత్వము చెడఁగొట్టి కొంటినా; నాకుమాత్రమకాక యీ రాజ్యమునకు రాజగు నాతండ్రి సుప్రసిద్ధుఁడగు కుంతి భోజనకుఁగూడ నపయశము రాఁగలదుగదా? అతనికిఁ గళంకము వచ్చెనా, దాని మూలమున; రాజునకు రాజ్యమునకును, ముప్పు కలుగునుగదా! ఇన్నిటినిజూచి యైన నన్ను మన్నింపరా?'' అనుచుఁ గన్నుల నీరు గాల్వలు కట్టి పాటుచుండ మిక్కిలి బ్రతిమాలుకొనెను. సూర్యుఁడు; “నీవు చెప్పినది నిజమే కాని ధర్మమెట్లు దప్పవచ్చును? లోకము లేలు నే నధర్మమాచరించిన లోకమే తలక్రిందు లగును గదా? కావున నామాటలకు నమ్మ తింపుము. నీవు తలఁచినట్లు పుత్రుఁడు పుట్టియే తీతనలయునని యొత్తిచెప్పెను. ఆ బిడయందుల కొప్పదయ్యెను. అంత సూర్యుఁడు గోపముగొని; “మంచిమాటలచేఁ జక్కఁబడవా? నన్నెవ్వఁని తలఁచితిని? ఇట్లు చేయకపోయితివా? నిన్ను మాత్రముకాదు. నీతలిదండ్రులఁగూడ నీటు చేసెదను, ఇది మనయిద్దఱికే తెలిసిన మర్కమని తలఁచితివా? ఇప్పుడు దప్పించుకొనిన నింక నెవ్వరెఱుఁగలరని యుక్తిపన్నెదవా? ఇది మనకు రహస్య కాని మీఁద నెందఱో హాస్యమునేయు చున్నారు, నీకు దివ్యదృష్టి కలదుగదా? అదిగోచూడు మాకాశమున నింద్రుఁడుమున్నగు దేవతలు నీకుఁ జిక్కియున్న నన్నుఁ జూచి పకపకనవ్వుచున్నారు. మనగుట్టు బట్టబయలయి యున్న”

దనెను, కుంతియు సూర్యుని జూచిన యాదివ్యదృష్టితోడ నే దేవ
తలనుగూడఁజూచి లజ్జించి, చేయునదిలేక: “ మహాత్మా! ధర్మస్వ
రూపుఁడవు, నీకుఁ దెలియని దేమున్నది? నన్నిచ్చుటకుఁ దల్లిదండ్రు
లర్హులుగాని కన్యకనగు నే నస్వతంత్రురాలను గదా? ఇది
మాత్రము ధర్మభంగముకాదె?”యనిన సూర్యుడు పట్టువిడు
వఁడాయెను. ఇది వినినఁ గుంతిదనలో; “తపస్సును తేజస్సును
బలిత్రములేకాని యవిపసితనమునఁ నబ్బే నేనిఁ బుణ్యమునకు
మాటుపాపము గల్గించును. బసిదానను నాకీ మంత్రము
దెలియుటచేఁ గదా యింతకల్గెను? ఇప్పుడు నేను నమ్మ
తింపక పట్టు పట్టితినా యీ దేవునికి నాపైఁ గోప
ముదయించి నాకును నాకులమునకును దల్లిదండ్రులకును హాని
గల్గించును. ఇష్టపడితినా కన్యాత్వముచెడును. ఎట్లు పోయినను
ముప్పుదప్పదు, కనుక యీ దేవుని కోపమునకుఁ బాత్రురాలు
గాక ప్రసాదమునకు గుఱియైతినా యీముప్పునుండి యెట్లే నిం
దప్పవచ్చు నేమో? మఱి గతియేమి?”యని తలంచి తెగువచేసి
యతనితో, “దేవా! కన్యక బంధువులును బెద్దలును గూఱి వరు
నకిచ్చి వివాహము గావించిన యావలఁగాని భార్యఁగాజాలదు.
అట్లుండఁ గులశీలములకు భంగ కరమగులాగున నిట్లు వేడుక
సల్పుట ధర్మమా? నాకుఁ బయినఁ జుట్టపక్కములు బెక్కు
రున్నారు. వారినడుగక బలవంత పెట్టి నీవేయిట్లు ధర్మమునకు వెలి

యైన నాకన్యాత్వము సెడుట యటుండ లోకవిఖ్యాతమగు నీకీర్తి మలినముగాదా ? ఇది చెప్పవలసి చెప్పితినిగాని నీ వెఱుఁగనిదికాదు. సకలధర్మములును సత్యమునకు లోబడినవి గదా? ఇది తగవనియే నీకుఁదోచిన నీచిత్తమునకు మాతాడు దాననుగాను, నామీఁద నెట్టినింద పడినను భరించుటకు నడుము గట్టికొంటిని. అట్లని నన్నపవాదముల పాలుసేయుట నీకు ధర్మముగాదు, నన్ను రక్షించుభారము నీయది” యనెను. మహాదుఃఖమున మునుఁగుచు భారము దనవైబెట్టి యూరకున్న కుంతింగాంచి సూర్యుఁడు కరుణించి; “కమలాక్షీ! ధర్మముదప్పి నడతునా ? మఱి నిన్నునడిపింతునా ? నీకన్యాత్వము సెడకుండులాగున వరమిచ్చితిని. లోకనిందయు నీకుఁ గల్గఁజాలదు. నాయనుగ్రహమున సద్యోగర్భమున మత్సమానుఁడు మహాతేజుఁడగు పుత్రుఁడు బుట్టఁగలఁడు” అన నంతఁ గుంతి; “దేవా ! నాకుఁ బుత్రుఁడు పుట్టిన నీవలెనే కవచ కుండలములు గల్గి యతి బలరూప సంపన్నుడై యుండును గాదె?”, సూర్యుఁడీ మాటలువిని; “అట్లే జనింపగలఁడు, అతని కవచకుండలము లమృతి మయములుచుమీ ! ఆకుండలము లదితి నాకొనఁగెను. ఆకవచ మభేద్యమగునది” యనెను. కుంతియు “మహాప్రసాద” మనెను. సూర్యుఁడు “నీకు నావంటి

కుమారుడు దుదయించును గాక” యని యాకాశమునకుఁ బోయెను.

అంత సూర్యు ననుగ్రహమునఁ గుంతి సద్యోగర్భమున నొకనుతుఁగాంచెను. ఆబిడ్డని దేహమునఁ జర్మమువలె నంటి యుండు కవచమును జెవులం దలతల మెఱయుచుండు కుండలం బులు నుండెను. కన్నులు తామరతేకులవలె విశాలములై చెన్నుగులుకుచుండెను. బాహువులు మిక్కిలి దీర్ఘములుగాను దేహ మతిదృఢముగాను నుండెను. కుంతి దాఁగన్నచిన్నారి కొడుకు నాతనిఁగాంచి యుప్పొంగిచెలంగి యానందాబ్ధి తరంగ ముల మునిగినదయ్యెను. ఆ తేజ మారూప మారేఖయు లోక సామాన్యములా ? చూచుటకే పదివేల కన్నులు గావల యును గాదే? చూడఁ జూడ ముద్దులు మూటగట్టుచున్న చిన్ని మొగమును, ముద్దుబెట్టుకొలఁది నమృతమూరుచున్న పాలబుగ్గ లును దాఁకుకొలఁది నుత్సాహము గల్గించుచున్న మువ్వంపు టవయవములును, దలఁపఁ దలఁప మనోరథ ప్రవాహములు పొంగిపొరలు లాగునఁజేయు మూర్తివైభవమును వర్ణనాతీత ములు. ఆహా ! వానిఁజూడ నోచిన కన్నులేకన్నులు. వానిం గన్న కడుపేకడుపు. ఆ పురుటింటిని మెఱయించు నా కవచము విద్యుద్దీపమువలెనుండెను. త్రిలోకదీపకుని పట్టియెట్లుండును ? పుట్టినప్పుడే యారాచరీవి రాజరాజులనెల్ల గెలుచునని బాస

గావించు నట్లుండెను. ఆ రూపరేఖలు మహారాజ్యపదవి నందఁ గలఁడని చాటుచుండెను; మూలలు నిండిన యా మేనిడాలు దిగంతముల వఱకుఁ గీర్తి వ్యాపించునని సూచించు లాగున నుండెను.

కుంతి యాకులదీపకుని గన్నవార్త కుంతి భోజునినగరున కెఱుక వడఁగలదా? బంధువులెల్లఁ గాన్కలుగొని వత్తురా? మంగళవాద్య ఘోషములు చెలంగునే? అట్లు కానేరదు. ఎట్టి కొడుకైనను వాని వీడక నిందకొడిగట్టునే? గుట్టువెలుపఱచి కీర్తి గౌరవములు పోగొట్టుకొనదు.

కుంతి యా కొడుకును తెప్పలల్లార్పక చూచుచుఁ దల యూఁచి, మేను బులకింపనుటచి చెక్కిలి ముద్దు పెట్టికొనెను. అక్కునఁ జేర్చికొనెను. ఇంతలో దాదికూఁతురు రాఁగ లోకా పవాదభయము బల్లెమువలె హృదయమునందు గ్రుచ్చికొని యావలి వైపునకు దూసికొనిరాఁగ నాపొత్తులపాపను దయ మాలి దాదిచేతుల దబ్బున దిగవిడిచి, “దాదీ! కావవే వీని నెందైనఁ గొనిపోమ్ము. ఆలసింపకుము. వేతెద్దియు నాలోచిం పకుము?” అని తొందర పెట్టసాగెను. దేహమంటియున్న కన టైనఁ దుడువ నవకాశములేదు. ఆ యిరువు రాలోచించి యా బిడ్డ నెచ్చటనేని విడువఁదలఁచి యూరి వెలువలికి వచ్చిరి. అప్పుడశ్వనది నొక మందనము గొట్టుకొని వచ్చుచుండుట

గాంచిరి. దాన నాశేశువును బెట్టినదిలో విడిచిన నేరికేని, జిక్కి యుసురుదక్కియుండునని యెంచి విడిచిరి, అది చూడ నేదియో ప్రవాహమునఁ గొట్టుకొని పోవుచున్నట్లు గోచరించెను గాని యందున్న యనర్హవస్తు వెవ్వరికిని దెలియ కుండెను. ఆ పేటిక కంటికి దూరముగాఁ జనునంతవఱకుఁ గుంతికి మనస్సుకుదుటఁ బడినది గాదు, అది మఱుఁగు వడఁగానే యపవాద భయము హృదయాంతరాళమున దాఁగియున్నను బ్రేమరసఝరి తటాలునఁ బై కుబికి కన్నుఁగనలఁ బ్రవహింప సాగెను, మందనము గొట్టుకొనిపోయిన వైపుననే చూచుచు;

“పట్టి ! కన్నకొడుకుల నిట్లు నట్టేటఁ ద్రోయుపాపులును లోకమునఁగలరా ! నిన్నుఁగన్నారఁ జూడనోచితింగాని యెత్తి వెంచి పెద్దఁజేసి నీషుద్దులఁ జూచుభాగ్యమునకు నోచనై తిని గదా ! మహారాజు కూతుకడుపునఁబుట్టియు సకలలోక ప్రదీపకుండగు సూర్యదేవుడే నీకుఁదండ్రియయ్యుండుదకు దిక్కులేనివాని పగిదిన్నై తివిగా !

బిడ్డా ! నీచక్కదనమున కెన్నిరక్షలు గట్టినను జాలదు గదా ! క్రాపురని యాకొని యేడ్చితివేని నీకుగ్గుపాలెవరు పోయుదురు ? సూర్యదేవు ననుగ్రహముగల్గియు నీనిర్భాగ్యురాలి కడుపునఁబుట్టిన పాపముచేగదా నీప్రాపును జూపును నీటిపాలయ్యెను ! మందనమే నీకు బంగరుతోట్లయ్యెను.

నాచెలిక తైలకు బదులుగా నలలబంతులు నినుగాచుచున్నవి. తామరలయందలి రాయంచధ్వనులు నీకు జోలపాటలగు చున్నవి.

నాచిన్నియన్నా ! నాచిన్నారిపట్టి ! నాముద్దులగని ! హాయిగా నామందసమున నిదురించుచుంటివా ! నీవునా నాటికిఁ బెరిగి ముద్దులుమూట గట్టులాగున నుండునప్పుడు పున్నమ చందురునివలె గళకళలాడు నీమోమున చిన్న నవ్వు మొలచునపుడును, నిశుదలగు నీకన్నుఁ దామరలు దెఱచి చూచునపుడును వేడుకగాఁ జూచుచు నీచిన్న నోరినుండి చొంగలతో వచ్చునవ్యక్త మధురముగా వెడలుచున్న తొక్కుపలుకుల సాంపు నాఁకొని కాలు సేతులు విదుర్చుచు నీల్లుచు నాపురని యేడ్చుచుండ నప్పటి యందమును, మొలగజ్జెలు చీరాడుచుండ నల్లనల్లనఁబడుచుఁ లేచుచుఁ దప్పటడుగు లిడుచునడచునట్టి సౌందర్యము నీ యీడుబాలురఁగూడి యాడుచుండ దుమ్ము బ్రుంగియుండు నీచెలువము నిది యది యనక యేదియో యిమ్మనిరవ్వపెట్టి కన్నీరులేకయేడ్చు నీజాలి యేడ్పులును నీకలికి దుడుకుతన మును గాంచు భాగ్యము నా కొనఁగూడదయ్యెను. అందుకు నోచుకొనకపోయినను నింకఁ గొంతసేపేని నినుజూడ నోచు కొననై తినిగదా ! నినుఁగొంగిలించి కొనియైనఁ దృప్తిపడక

పోయితినిగదా ! హా ! దైవమా ! నోచినదెల్ల నినువరదలోఁ
ద్రోయుటకా ! పోనీ !' నావంటి నిర్భాగ్యురాలికిఁగాక యే
పుణ్యవంతురాలికి దొరకనున్నావై అట్టిపుణ్యమునకే భాగ్య
వతి నోచినదో యచటికేపోమ్ము. ఆమహాలక్ష్మి యేనిన్ను
మక్కువతోడ నక్కునఁజేర్చి ముద్దులాడియాడి చొక్క
నిమ్ము, నేనిటఁ బురపురఁ బొక్కుచుండెదను, కొన్నాళ్లకుఁ
బెద్దపెరిఁగి యశావనముతోడ నాకారవైఖరియు, బాహు
బలముతోడఁ బరాక్రమ వైఖరియుఁగూడి కానఁగా నపుడు
మహారణ్యమునందున్న సింహమువలె నుందరముగాను భయం
కరముగాను గనఁబడు చుందువు. అపుడు యువతులకుఁ
గన్నులపండువుగను శత్రువులకు భయంకరుఁడుగ నుండువు.
ఏదియుఁ జూడలేనిదానను నేనొక్కతనగుదును, సూర్యుఁడు
నీవెచ్చటనున్నను జూచుచుండఁగలఁడు. అతఁడు నీజనకుఁ
డగుట మహాధన్యుఁడ యగుచున్నాఁడు, అన్నిటను భాగ్య
హీనను నేనయగుచున్నాను.

అట్లేల తలఁపవలెను. సూర్యుఁడఱచేతఁగప్పికొని నంతన
మఱుఁగుపడునే ? నీవును మఱుఁగుననుండిన నాకుఁ దెలి
యకుందువే ? నీదేహకాంతియు, సహజ కవచకుండలములును
నిను బ్రకటింపకయుండునా ? ఇప్పుడుగాకున్న నింకొకప్పుడైన
నినుజూడకపోవను. అదియేచాలును. లోకములకెల్లఁ గురియు

వాన నిరుపేదకుమాత్రము లేకపోవునా? తండ్రి! నీవు నదిలోఁ బడిపోవుచున్నావు. ఏమొసళ్లకును సుళ్లకును జిక్కక, క్రూరజంతువుల నోళ్లకుఁ బాలుగాక సేమముగాఁబొమ్ము. నీకు భూమ్యాకాశముల యందును, జలాగ్నుల యందును, మహా సముద్రముల యందును, భయంకరారణ్యముల యందును శుభంబగుఁగాక. దేవతలు, సిద్ధులు, సాధ్యులు మున్నగు వారందఱును సదాకరుణతోడ విడువక రక్షించుచుందురుగాక.”

అని యాశీర్వదించి, తిరిగి తిరిగిచూచుచు మనస్సును జాల సేపటికి మరల్చుకొనెను. ఇంతలోఁ దూర్పు దెల్లవాఱు చుండుటఁబట్టి దాదికూఁతు; “రక్కా! ఇక మనమిక్కడ నుండిన సందేహాస్పదల మగుదుము. ర”మ్మని పిలుచుకొని గూఢప్రకారముగాఁ గన్యాంతఃపురముచేరి యెప్పటివలె బ్రవర్తించుచుండెను. కుంతిమాత్రము చారులఁబంపి మందనపు పోకడఁ వరయుచుండెను. ఆపెట్టె నదీవేగమునఁ గొట్టుకొని పోవుచు సశ్వనదినుండి చర్మణ్వాతికిని నందుండియమునకు నందుండి గంగకును బోయిచేరెను. ఆ ప్రవాహమున గొట్టుకొనుచుఁ బంపానగర సమీపమునఁ బోవుచుండెను. ఆసమయమున నత్తి రథుండనువాడు దనపడఁతులతో గంగలో జలక్రీడ సలుపుచుండెను. అలల వెంబడి వచ్చుచుండు నామందన మాతనికి

జక్కఁగాఁ గన్పట్టెను. అతిరథుఁడా మందసముచూచి యాశ్చర్య
పడి పరిజనులఁబంపి దానిం దెప్పించెను. అంతనతఁడు దాని
రహస్యముగఁ దెలిచిచూచెను. అందుగన్నులు మిటుమిట్లు
గొల్పుచున్న చిన్నబాలుఁడు దలతలమని మెఱయుచున్న
బంగరు కవచములును గుండలములునుగల్గి ప్రకాశించు
చుండెను. అతిరథుని యాశ్చర్యమునకు మితియేలేదు. మఱియిత
నికి లేక లేక చిక్కినప్పుడానందమునకుఁ బారముండునే ?
అపాప నట్లే చేతులారఁగ్రుచ్చి యెత్తికొని తనస్రాజేశ్వరియగు
రాధకుఁజూపి: “రాధా ! ఇదిగో ! బిడ్డలు లేకయున్న మనకు
మనసాలిటి దైవమీ బుడుతని దయచేసెను. చూచితివా వీని
రూపమును దేజమును ! ఇట్టివాఁడు మానవులబిడ్డఁడగునే ?
వీఁడు దేవసంభవుఁడే యగును.” అని యాబిడ చేతికిచ్చెను.
అమె యాబాలుని తొమ్మునంగ్రుచ్చి యదిమికొనెను. వారంత
నతి సంతోషముతో నాబాలునిఁ దమగృహమున కెత్తుకొని
పోయి తమకులమునకుఁ దగులాగున జాతకర్మాదులఁ గావిం
చిరి. సహజకుండలా లంకృతుఁడు గావునఁ గర్ణుఁడనియు, వసు
కవచము దాల్చినవాఁడుగాన వసుషేణుఁడనియు నామమిడిరి.
రాధాపుత్రుఁడగుట రాధేయుఁడనియు నాతనికిఁ బేరుగల్గెను.
కుంతి యీ వృత్తాంతము చారుల మూలమున విని సంతాపము
దీటి నుఖముండెను

అతిరథునింటఁ గర్జుఁడు నానాఁడుల బెరుఁగుచుండెను. కొంతకాలమునకు వానికెల్లప్రాయము వచ్చెను. కన్నులు మఱింత వెడదలై యవయములు సంధులు చక్కఁగా విభక్తములై, కండబలుపుగల్గి గుండ్రమగు భుజములుగల్గి, విశాలమగు వక్షముగల్గి విరాజిలుచుండెను. తామరయందలి తుమ్మెదకొదమలవలెను జంద్రునియందలి నల్లని కందువలె నతని మొగమునందు నూనూగు మీసలుదయించెను. ఆతని యాకారము పరాక్రమస్ఫూర్తిని సూచించుచుండెను. కింతస్వరము మత్తిలి నయాఁబోతు అంకెవలె గంభీరముగా నుండెను. నడకసింహ వృషభ గజముల నడలఁ దిరస్కరించుచుండెను. ఆమూర్తి పొంకమంతయు శృంగార వీరరసముల సంకరముగా నుండెను.

దేహధర్మములఁ జక్కఁగాఁబాటించి యారోగ్యవిధులఁ జవదాఁటక దురభ్యాసములజోలికఁ బోవక, శుభ్రమైన మితాహారముందినుచుఁ జక్కఁగ విద్యాభ్యాసముసేయు బాలురు మంచిబలము గలవారుగాను బుద్ధిమంతులుగాను నుండరాకారులుగాను నుందురు. చదువుసాములు లేక చెడునడతలకు లోనయి యారోగ్యము చెఱుపుకొనినవారు రోగముల పాలై మంచి తెలివితేటలు లేక బలహీనులై బహుకష్టములఁ బడుచుందురుగదా !

కర్ణుడు]

కర్ణుడు గొంచెము పెద్దవాడు కాగనే తండ్రి వానికిఁ దగిన యుపాధ్యాయుల మూలమునఁ జదువు సాములునేర్పించు చుండెనుగాని ముద్దుల బిడ్డఁడుగదాయని పాలుపండ్లు తిని పించుచు సోమరిగాఁజేయలేదు. చదువు చెప్పించుటయకాక చక్కని గుణములును బహుజాగ్రత్తతో వాడుకసేయించు చుండెను, పిన్ననాఁడు చదివినచదువే, పిన్ననాఁడలవడిన గుణములే పెద్దలైనపు డుపయోగించుచున్నవి. కర్ణుడు బాల్యము నుండి యబద్ధమాడఁడు, అధర్మముసేయఁడు, అడిగినదిలే దనఁడు, పట్టినపట్టువీడఁడు, ఈఘనలక్షణములే పెద్దపెరిగినప్పుడు వానియందు దాతృత్వము, శూరత్వము, దృఢవ్రతత్వము మున్నగు గొప్పగుణములై మిక్కిలిప్రసిద్ధి కలిగించెను, అయినను వానియందొక దుర్గుణముమాత్ర ముండెను. అది యసూయ, ఆ సద్గుణములవలె నదియు నాతనియం దభివృద్ధమగుచుండెను. చందనవృక్షముతోఁ గూడముండ్ల చెట్టును బెరుగుచుండునుగదా ! ఆదుర్గుణమొక్కటియే తక్కిననుగుణములవల్ల నాతనికెంత గొప్పతనము గల్గుచుండెనో యంతటి తక్కువ పాటును గల్గించుచు వచ్చెను. అదియే వాని దుష్టులతోఁ గూడునట్లుచేసి, ఈవాని మహాగుణములకు, ధర్మములకు ఫలముగా జయము నాయుష్యము నీయక కడకపజయము నక్రాలమరణమును గలిగించెను.

అయిదవ యధ్యాయము.

విద్యాభ్యాసము.

హస్తినయని యొకగొప్ప పట్టణముగలదు. అందుఁ బూర్వము శంతనుఁడను రాజు భూమిని బాలించు చుండెను. అతనికి గంగాదేవియందు భీష్ముఁడు పుట్టెను. సత్యవతి యను భార్యయందుఁ జిత్రాంగదుఁడు, విచిత్రవీర్యుఁడు నని యిద్దఱు పుట్టిరి. భీష్ముఁడు పెండ్లి చేసికొనక బ్రహ్మచారిగానే యుండెను. చిత్రాంగదుఁడు పెండ్లి కాకమునుపే యుద్ధమున గంధర్వులచే వధింపఁబడెను. విచిత్రవీర్యునకుఁ బెండ్లియైనను సంతానము లేక పోయెను. కాబట్టి వ్యాసుల ప్రసాదమువలన నతని భార్య యైన యంబికయందు ధృతరాష్ట్రుఁడును, సంబాలికయందుఁ బాండువును, వారి దాదియందు విదురుఁడును బుట్టిరి. ధృతరాష్ట్రుం డంధుఁడు గాన రాజ్యమును బాండువే పరిపాలించు చుండెను. అతనికి భీష్ముఁడు సహాయుఁడుగాను విదురుఁడు మంత్రిగాను నుండిరి. ధృతరాష్ట్రుఁడు గాంధారరాజపుత్రియు శకుని చెల్లెలునగు గాంధారిని పెండ్లాడి దుర్యోధనుఁడు, దుశ్శాసనుఁడు మొదలైన కొడుకుల నూర్చురను గాంచెను. పాండువు స్వయంవరమందుఁ గుంతిని, మద్రరాజు కూతురగు మాద్రిని పెండ్లాడెను. అతఁడు కింధముఁడమ మునిశాపమున సంతానము వడయలేక పోయెను గాన, నతని పంపునఁ గుంతి

దుర్వాసుఁ డిచ్చిన మంత్రమునుగొని, యముని, వాయు దేవుని, నింద్రుని నారాధించి వరుసగా యుధిష్ఠిర భీమాష్టనులను పుత్రులను మూపురఁ గాంచెను. మాద్రియుఁ గుంతియుపదేశముచేత నశ్వినీదేవతల నారాధించి నకుల సహదేవులను గాంచెను. దుర్వాసుఁ డిచ్చినమంత్రమే యీ యైదుగురు పుట్టుటకు మూలము. పాండురాజు భార్యలతోడను, బుత్రులతోడను శతశృంగమనుచోట వసించుచుండి యటనే మరణము నొందెను. మాద్రి సహగమనము సేయఁగాఁ గుంతి కొడుకుల నైదుగురను దోడుకొని హస్తినాపురమునకు వచ్చి ధృతరాష్ట్రుని యొద్ద నుండెను.

భీష్ముడు తన తండ్రియగు శంతనుడు తెచ్చి పెంచిన కృపాచార్యులనెడి బ్రాహ్మణుని యొద్ద నాకుమారు లందఱకు విలు విద్య నేర్పుచుండెను. ఆ కాలమున ద్రోణుడను నొక్క బ్రాహ్మణోత్తముఁ డుండెను, అతఁడు పరశురాముని శిష్యుడై విలు విద్యయందు మహాప్రవీణుడుగా నుండెను. కృపునిచెలియలను బెండ్లాడి ద్రోణుఁ డశ్వత్థామ యనెడి పుత్రునిఁ గాంచెను. భీష్ముడతని నకుటుంబముగా నిలిపికొని యతని చేతను గుమారులకు విద్య చెప్పించుచుండెను, అపుడు భూతలమునఁ గల రాజపుత్రులందఱు నతనియొద్ద విద్యగఱచుచుండిరి.

అతిరథుఁడు తనకుమారుఁడగు కర్ణునికి యశావనము రాఁగ నే ద్రోణాచార్యులయొద్ద విలువిద్య నేర్చుకొనుటకు నియమించెను. ధృతరాష్ట్రుని పుత్రులు కౌరవులనఁ బడుదురు. పాండుని కుమారులకుఁ బాండవులనియుఁ బేరు. కర్ణుఁడు వీరితోడఁ గలసి కృపుని యొద్దను, ద్రోణునియొద్దను నాయుధ విద్య నభ్యసించుచుండెను. కర్ణునకుఁ జిన్ననాటినుండి కౌరవులలోఁ బెద్దవాఁడగు దుర్యోధనునితో స్నేహము గల్గియుండెను. ద్రోణుని యొద్ద రాజకుమారులందఱును గత్తి మొదలగు వానిని ద్రిప్పట, బాణములను బ్రయోగించుట, గుఱ్ఱములను, గజములను, రథములను నెక్కుట మొదలగు యుద్ధ విజ్ఞానముల నభ్యసించుచుండిరి. వారి యందెల్లఁ బాండవులలో ధర్మరాజు రథయుద్ధమునందును, భీముఁడు గదా యుద్ధమునందును, నకులుఁడు ఖడ్గయుద్ధమునందును మహాసమర్థులై యుండిరి. ఇంద్రుని యనుగ్రహము వలనఁ బుట్టిన కుంతికొడు కా యర్జునుఁడు మిక్కిలి కష్టముల కోర్చి యన్నింటియందును, ముఖ్యముగా విలువిద్యయందు నెల్లవారి నతిశయించుచుండెను, కర్ణుఁడుగూడ నర్జునుని యంతటి వాఁడయ్యును రాజకుమారుఁడు గానందున వాని సామర్థ్య మప్పుడు ప్రకాశముగా కుండెను.

ఆటవ యధ్యాయము.

కర్ణుని యంగరాజ్య పట్టాభిషేకము.

అంత నొకనాఁడు కుమారులెల్ల నాయుధాది విద్యలందుఁ
దేఱిన పిదప ద్రోణుఁడు రాజునకుఁ దెలిపి వారల ప్రవీణతను
బరీక్షింపవేఁడెను. అప్పుడు రంగ మొకటి యేర్పఱచి యందు
రాజయిన ధృత రాష్ట్రుఁడును భీష్ముఁడు మొదలైన పెద్దలును
నంతఃపుర స్త్రీలును బట్టణమునందలి వారును బల్లెపట్టుల
వారును నందఱును నది చూచుటకు వచ్చియుండిరి. విద్యా ప్ర
దర్శన మారంభమయ్యెను. ద్రోణుఁడు రంగము నడుమ నిలిచి
యాయాకుమారుల కౌశలములను సభ్యులకుఁ దెల్పుచుండెను.
అంతఁ దన ప్రియశిష్యుఁడగు నర్జునుని నేర్పు చూడుఁడని సభ
వారి నెచ్చరించి, వానిని రంగమునందుఁ బ్రవేశపెట్టెను, అర్జునుఁ
డు దక్కిన రాజకుమారులు చూపని విధములెల్లను జూపి
సభ్యులకు మిక్కిలి యాశ్చర్యము గలిగించుచుండెను. అంద
ఱును జిత్రములవలె జెప్పలు గదల్చక చూచుచుండిరి. అర్జు
నుని వంటి విలుకాఁడు లేకుండెను. అన్నికష్టములు పడి విద్య
నేర్చిన వాఁ డగ్రగణ్యుఁడు గాకుండునా? అర్జునునకే యంత
యగ్రగణ్యత్వమా? వై చేయిగా మఱియెవ్వఁడును లేఁడా ?
మనకర్ణుఁడేడీ ! పేరునకు సూతుని కొడుకే కాని సూర్యుని

యథాయము]

[కర్ణుని యంగరాజ్య పట్టాభిషేకము

ప్రభావమునఁ గదా జనించెను? కొట్టినఁ గదా చెకుముకి
తాయి నిప్పులు గ్రక్కును ?

అంతలో రంగద్వారమున మేఘము గర్జించునట్లు మహా
ధ్వని యొకటి వినఁబడెను. జనులెల్లఁ బిడుగుపడెనా, భూమి
బ్రద్దలయ్యెనా యని నలుప్రక్కలఁ జూచిరి. అది మనకర్ణుడు
బుజము లప్పళించిన చప్పుడు. అది వాని ధీరహుంకారము.
వాడు సహజములయిన కవచకుండలములు మెఱయుచుండఁగా
వాడి కత్తిని నడుమునఁ జెరవికొని పెద్దవిల్లుచేతఁ బట్టికొని
రంగములోపలికి వచ్చెను. అప్పుడు వానికి మంచి యెల
ప్రాయము. వానిని జూడఁగా బలముగల మదపుటేనుఁగువలెను
బరాక్రమముగల సింగమువలెను గనఁబడుచుండెను. దేహము
మిక్కిలి యొడ్డును బొడవునుగల్గి బంగారు చాయతో వెలుంగు
చుండెను. గుండ్రముగానున్న రంగప్రదేశము చుట్టును జూచి
యంతఁగాఁ బొటింపనట్లే ద్రోణునకును గృపునకును మ్రొక్కెను.
సభ్యు లందఱును, వీరైవ్యుడోయని కుతూహలముతో తెప్ప
వ్రాల్పక చూచుచుండిరి. కర్ణుడు గర్జించి యర్జునునిఁ జూచి,
'నిలునిలు' మని యదల్చి ? "అర్జునా! నీ పైకొడవే గట్టివాడ
వని త్రుళ్లకుము. నీవు చూపిన విద్యులకంటె నెక్కుడుగా
నాకును దెలియును. ఇందఱికన్నుల యెదుటనే చూపెదను.
చూడు" మనెను, అప్పు డర్జునునికి సిగ్గును గోపమును బుట్టెను.

దుర్యోధనునకో యుబ్బు పట్టఁగూడక పోయెను. కర్ణుడు ద్రోణుని యనుజ్ఞ దీసికొని యర్జునుడు చూపిన విన్నాణము లెల్లను జూపెను. అర్జునునికంటె గట్టివాఁడెవఁడు గల్లునాయని దిక్కులు చూచుచుండిన దుర్యోధనుడును, వాని తమ్ములును, గర్జుని గట్టిగాఁ గాఁగిలించుకొనిరి. సకలరాజకుల ధ్వంసనము నకై పుట్టిన ధూమకేతువు గదా యీ దుర్యోధనుడు ? ఆ దుష్టనకుఁ దగిన బలమును సాహాయ్యమును గూడినఁ గదా కార్యము కొనసాగును? అగ్నికి బలవంతమైన గాలి తోడుపడినఁ గదా యది యడవినెల్లఁ గాల్చును ! కాలసర్పమునకు విషపు కోటవలె వానికిఁ గర్ణుడాయెను. భూభారావతరణమను భగవంతుని కార్య తంత్రమునకా యిద్దఱమైత్రి యగ్నియుం గట్టియయినగు. దుర్నివారమైన సకల రాజక్షయ యజ్ఞము దొడఁగుట కిది గట్టి దీక్ష. అంత దుర్యోధనుడు గర్జునితో, “వీరాగ్రణీ ! నీవు వచ్చినది మాభాగ్యము. మా శౌరమును నిలిపితివి. మమ్మును మాకురురాజ్యమును నీ యిచ్చ వచ్చి నట్లను భవింపు” మనెను. మహారాజు పట్టపుకొడుకే తన్నట్టుచేఁ బట్టినాఁడు. ఇక నాయువరాజుతో పాటొకరాజు కావలసినదే కొదువ. అప్పుడేదా వాఁడాడినదే యాటయై యుద్ధనాటకము సాగఁగలదు ! కర్ణుడు దుర్యోధనుడు దన్నట్టు మెచ్చినందులకుబ్బి యతనికి మఱింత మెప్పుగలిగించుటకై ;

యథాయము]

[కర్ణుని యంగరాజ్య పట్టాభిషేకము

“మహారాజ ! ఈరాజ సమూహమును నీవును జూడఁగా నర్జునునితో ద్వంద్వయుద్ధము సేయక విడువను సుమీ !” యనెను. దుర్యోధనుఁడు; “వీరోత్తమా ! నాతోడఁ గూడి సకలభోగములను భవింపుము. నాచుట్టాలకుఁ బ్రియముసేయుము. నాగిట్టని వారితలలపై ని గాలుపెట్టు” మనెను. ఆమాట యర్జునుఁడు దనకుఁ దగులునట్లు చెప్పినదిగాఁ దలఁచి; “కర్ణా ! పిలువక యేవచ్చి లేనిపోని బియ్యములు వదరుచున్నావుగా ! ఇదిగో నీతలను నేలఁగూల్చెదను. నద్గతికిఁ బో” మనెను. కర్ణుఁ “ఉర్జునా ! ఈరంగ ప్రదేశము నీకు మాత్రము సొంతమా? విలువిద్దెనేర్చిన వారికెల్ల సామాన్యమేకదా ! ఊరక వదరకుము. వీరుఁడవయినఁ బాణములతోఁ బసచూపు” మని రంగ స్థలము నడుమ యుద్ధమునకు సిద్ధముగా నిలిచెను. అర్జునుఁడు వానికి మాటొడ్డి నిలిచెను. కర్ణుని పక్షమున దుర్యోధనుఁడు మొదలగువారుండిరి. స్త్రీలనడుమ నుండి చూచుచున్న కుంతి కవచకుండలములను బట్టి కర్ణుఁడు తన మొదటి కొడుకని తెలిసికొనెను. ఆ యిద్దఱు కొడుకులు యుద్ధము సేయఁ బూనుటకు మనసు కలఁగి మూర్ఛపోగా నచ్చటనుండువారు చల్లని చందన జలములు చల్లి యామెకుఁ దెలివి గలిగించిరి. ద్వంద్వ యుద్ధ మారంభమగుచుండెను. ఆ యుద్ధపు మర్యాదలు కృపునికిఁ దెలియును. గాన నతఁడు కర్ణునితో; “నర్జునుఁడు పాండురాజు పుత్రుఁడు..

వీనిది కురువంశము. ఇట్టి వీడు నీతోద్వంద్వయుద్ధము సేయ నున్నాడు. నీతల్లి దండ్రులేవరో కులమేదియో చెప్పము. రాజ కుమారులు కులమును బుట్టుకయుఁ దెలియని వారితోయుద్ధము సేయరు సుమీ ! ” యనెను. కర్ణుడు తనకులము తక్కువ యగునది కాఁబట్టి చెప్పలేక తలవాంచెను. దుర్యోధనుఁ డది చూచి కృపునితో; “ఆచార్య ! ఇది యేమి న్యాయము ? రాజకులమునఁ బుట్టినవాఁడే రాజని చెప్పఁబడునా? శూరత్వ ముగలవాడును సేనలు నడుపువాడును గూడ రాజని శాస్త్ర ములు చెప్పవా? ఇంతేల ? వీడు రాజుకాఁడని కదా యర్హ నునితో యుద్ధము సేయరాదంటిరి! మంచిది. ఈ యందఱ యెదుటనే, యీ క్షణముననే వీనినంగరాజ్యమునకు రాజుగాఁ బట్టాభిషేకము చేసెదను. అప్పుడేమనెదరో, చూత”మని బిగ్గఱగాఁ బలికెను. అంత వాడు ధృతరాష్ట్రుని; భీష్మునిఁ బ్రార్థించి వారియనుజ్ఞనుగొని యభిషేకమునకు వలయున వెల్ల సిద్ధముచేసి, బ్రాహ్మణులకు గోవుల దానముచేసి, “కర్ణుఁ డంగరాజ్యమునకర్హుఁడగుగాక”యనిపలికించెను. పెద్దలయనుజ్ఞ గాని, యాశీర్వాదముగాని యేపాటివానినేనిం బూజ్యునిగాఁ జేయునుగదా ! విదప మంత్రవేత్తలయిన బ్రాహ్మణులు గర్హుని బంగరుపీఠమునఁ గూర్చుండఁబెట్టి బంగారుకుంభము లందలి పుణ్యజలములచేత నంగరాజ్యమునకుఁ బట్టాభిషిక్తుం

యథాయము]

[కర్ణుని యంగరాజ్య పట్టాభిషేకము

జేసిరి. కర్ణుడు కిరీటము కేయారములు హారములు ఛత్ర
చామరములు మున్నగు రాజచిహ్నములు గల్గి రాజలక్ష్మితోఁ
బ్రకాశించు చుండెను.

ఇపు డా సూతుని బిడ్డఁడు దొడ్డ రాజయ్యెను గదా !
కులము తక్కువయైనను, ధనము లేకపోయినను, మంచి
విద్యయు, గొప్ప శక్తియుఁ గలవాఁడు తప్పక యున్నతస్థితికి
వచ్చుననుటకు మన కర్ణుడే దృష్టాంతము. కర్ణ దుర్యోధనుల
కదిమొదలు స్నేహము మిక్కిలి దృఢమాయెను.

ద్రోణ శిష్యు, గొప్పవానితోఁ జెలిమి, కృపుని హేళనము
నివి కర్ణుని రాజ్యాధిపత్యమునకు హేతువు లయ్యెను. ఇతఁ జగ
న్నాటక సూత్రధారుఁడు భారత కథారంభ ప్రదర్శనమున
కారంభింపవలసినదే కదా ? కర్ణుడు మిక్కిలి యుబ్బి దుర్యో
ధనునితో; “సర్వ రాజుల సమక్షమున నన్ను రాజుంజేసి
మహిమాన్వితునిఁ గావించితివి. నీదేకదా శక్తి ! ఇందులకుఁ
బ్రతిగా నీ కేమి చేయవలయునో చెప్పు”మని యడిగెను.
దానికి వాఁ “డేమియు వలదు. నీ చెలిమియున్నఁ జాలును.
నా యిష్టమంతియ” యనెను. కర్ణుడు రాజు గా నభిషిక్తుఁ
డయ్యెనను వార్త యంతటను దోడనే వ్యాపింపఁగా, ధృత
రాష్ట్రుని రథమున నున్న యతిరథుఁడు విని, యానంద పరవశుఁ
డై మనసు పట్టలేక కర్ణునొద్దకుఁ బిరబిరఁ బరుగిడివచ్చెను.

అంగ రాజ్యాధిపతియైనను దండ్రికి బిడ్డఁడే కదా ! అయిన నట్టి మహాోన్నతియందును బరియాచకము చేసిన కృపుని కన్నుల యెదుటను, బెక్కురు రాజ్యాధిపతులు మూఁగియున్నచోటఁ దా సతిరథునికొడుకని ప్రకట మగుట కెట్టివానికేని మానస మొప్పునా ? అట్లని కర్ణుడు మొగము ద్రిప్పికొనెనే ? మాటు వలుకకుండెనే ? ఆగుణనిధి యట్లు సేయునట్టివాఁడుగాఁడు. గంగనుండి యెత్తివెంచి పెద్దఁజేసి సంతవఱకే తండ్రియా ? అంగరాజ్యము వచ్చినవెనుక నాతఁడు సూతుఁడా ? ఎక్కడి మాట ? తండ్రియేదై వము. అంగదేశ మొక్కటికాదు. త్రైలోక్య రాజ్యమైనను, దండ్రికి సమానము గాదు. రాజ్య మునకంటెఁ బితృభక్తియే పూజ్యము. కాఁబట్టి కర్ణుడు తోడనే లేచివచ్చి తండ్రికి మ్రొక్కెను. అతిరథుడు ; “నాయనా !” యని కొడుకును గాఁగిలించుకొని, యానందబాష్పముల వాని శిరమునుదడిపెను. అంతటి రాజ్యపదవివచ్చినను నెత్తి వెంచిన తండ్రిని మఱువని కర్ణునిగుణమేకదా గుణము ?

భీముండదిచూచి, కర్ణుడు సూతకులమునఁ బుట్టినవాఁడని తెలిసి నవ్వుచుఁ ; “గర్భా ! నీకులమునకుఁ దగునట్లు మునికోలఁ గొని రథము తోలుదువేకాని రాజపుత్రుఁడయిన యర్జును నితో యుద్ధము సేయుదువే ? సారథికా రాజు తోడి పోరు ? అట్లు రాజుతోడిపోరుటకే కాక, రాజోత్తముఁ డనుభవింపఁ

యథాయము]

[కర్ణుని యంగరాజ్య పట్టాభిషేకము

జగిన రాజ్యమునకుఁ గూడవత్తువా ? మంత్రపూతమైన పురో
డాశము యజమానునకుఁ గాక కుక్కకిడఁదగునే ?” యనెను.
అదివిని కర్ణుడు వెలవెలఁబోయి, యేమిచెప్పటకుఁ దోపక
నిట్టూర్పు మొగంబువాడయి యాకాశముననున్న సూర్యునిఁ
జూచుచు నూరకుండెను. అట్లు కర్ణుడు సిగ్గునఁ బరితప్తుఁడగు
చుంటఁజూచి, తమ్ములనుండి తటాలున దుర్యోధనుండు మదపు
తేనుఁగువలె వెలువడివచ్చి మిక్కిలికోపమున భీమునితో;
“భీమా! కర్ణుని నీవిట్లు నోనాడఁ బలుకుదువే? నీచకులుడని తలఁప
వచ్చునా ? లేడికడుపునఁ బులిపుట్టునా ? వీని దివ్యతేజము
చూడఁగా నీబుద్ధి కథమకులమునఁ బుట్టినవాడని తోచు
చున్నదే ? దేవతలయు, నదులయు, పుట్టుకలువిచారింపఁదగవు.
ఇంద్రుని వజ్రము దధీచి యెముకనుండి పుట్టినది. దేవతలమాట
మనకేల యందువా ? మనయాచార్యుఁడగు కృపునిపుట్టుక తెల్లు
దుబ్బునుండియేకదా ? ద్రోణుడు పుట్టినది ఘటమువలనఁగదా ?
ఈ దివ్యలక్షణములును సహజములైన కవచ కుండలములును
జూడ నితఁడు సామాన్యపురుషుఁడు గాఁడని తెలియుచున్నది.
వీని బాహుబలమున కీతఁ డంగరాజ్యమునకేకాదు. సకల
భూమండల రాజ్యమునకు నర్హుఁ” డనెను. ఇంతలో సూర్యు
డస్తమింపఁగా దుర్యోధనుండు గర్జునిఁ దోడ్కొని నిజగృహ

మునకుఁ బోయెను. పాండవులును మఱియుఁ దక్కినవారును దమ తమ నివాసములకుఁ బోయిరి.

దుర్యోధనుఁడు భీమునకు బాల్యమునుండి విషాదులు పెట్టి బాధించుచు వచ్చెను. అర్జునుని విలువిద్దె నేర్పనకు భయపడి, యడఁగి మడఁగి యేమిచేయుటకుఁ దోచక దుఃఖించుచు, రాత్రులఁ జింతచే నిద్రింపకుండెను. ఇపుడంతటి విలుకాఁడు గర్ణుడు సహాయముగాఁగ తొమ్మిదవ జేయిపెట్టికొని హాయిగ నిదురించుచుండెను. ఇంకవాని పూర్వపు దౌష్ట్యము మరలవెలు వడి త్రుళ్ల జేయుచుండెను.

కర్ణునకుఁ బాండవుల కీర్తినిఁబట్టి మచ్చరమొక్కటి మాత్ర ముండెను. దుర్యోధనునకో వారికీర్తి, కులము, గుణము, శక్తి పీనినిఁబట్టి బ్రదికియుండువఱకుఁ దీజని శత్రుత్వముగల్గి యుండెను. దుష్టుని వైరమునకుఁ గారణములుండునే? కనుక దుర్మత్తములు, మారణ తంత్రములు క్షణక్షణమునకు వృద్ధి నందుచుఁ దీవ్రమైన వైరాగ్నిరగులుచుండెను. దానికి సమిధలు శకుని దుర్యోధలు. గాలి దుశ్శాసనుఁడు. ఆజ్యము కర్ణుడు. ధర్మాత్ముడగు కర్ణుడు మచ్చరమున్నను నిట్టిఘోరకృత్యము లకుఁ దోడుపడఁదగునా యనిన, నూరునుబేరును దెలియని తన్ను రాజుగావించి తనయంతటివానినిఁగాజేసిన తనదొరయిష్ట మెంత దుష్టముగా నున్నను, గష్టముగానెంచక తీర్పకుండుట

యథాయము]

[కర్ణుని యంగరాజ్య పట్టాభిషేకము

తగునాయని తలఁపవలసియున్నది. తన దుష్కృత్య ములకుఁ దోడుపడుటకేకదా మొదలరాజ్యమిచ్చినది ! దానినిఁ బుచ్చు కొనినపిదప దుష్కార్యము లాచరింపవలను గాదనుట యెట్లు తగవు ? ధర్మాత్ముఁ డయినందులకు దొరకు బుద్ధులు సెప్పి దారికిఁ ద్రిప్పినదోసమాయన్నఁ; గర్జుఁడు బుద్ధిచెప్పెనా యుద్ధ మెక్కడిది? అదియంతయు దైవతంత్రముగాన నతనిని దూఱఁ బనిలేదు. దైవము చిత్రించికొన్న కార్యసూత్రమున కను కూలముగా విషమ మృతమగును. అమృతము విషమగును. శకుని బుద్ధిబలమునకును దానికి నూఁజింతలు ముఖ్యమగుకర్ణుని బాహు బలమునకును నుబ్బి దుర్యోధనుఁడు విచ్చలవిడిగాఁ బ్రవర్తించుచుఁ బాండవుల నిలువెడలఁగొట్టియు, లక్కయింట నగ్గిపెట్టి తుద ముట్టింపఁ జూచుచుండెను. కాని తనకుమృత్యువులై యున్న వారేల తనపన్నుగడకుఁ జత్తురు ? దుర్యోధనుని నోటినుండి పలుకు వెడలకమును పే కర్ణుఁడు తనయొఱనుండి కత్తి దూయును. అతనికనుబామలు తిరుగకమును పే వానితల యూఁగును. అతఁడు చెప్పిన దెల్ల వేదము. చేయునదెల్లఁ దనకుధర్మము. కర్ణుఁడా దుర్యోధనుని యాజ్ఞను జెవులతో వినుచు, మనసుతోఁ జింతించుచు శరీరముతో నాచరించుచుండెను.

ఏవడ యథాయము.

అస్త్రసంపాదనా శాసములు.

మఱి యప్పుడు ద్రోణుడు గురుదక్షిణగా ద్రుపద రాజును గట్టి తెచ్చుని శిష్యులకెల్ల నెఱిగింప నందఱిలో నర్జునుడే యాపని సాధించెను. ద్రోణు డందులకు మెచ్చి యర్జునుని కంటె నధికుడగు విలుకాడు లేనట్లు చేయవలయునని తలచి బ్రహ్మాస్త్రము మున్నగువాని నొనఁగెను, దీనినిఁబట్టి కర్ణునకంటె నర్జునుడు గొంత యధికుడగుటచే దుర్యోధనుని గుండెలోని దిగులుదీఱకుండెను. ఇష్టమునెట్లైనఁ గొనసాగించుకొనుట తన జన్మవ్రతముగాఁ గల కర్ణున కది తెలియును గాన నతఁడొక నాఁడు ద్రోణునొద్దకు రహస్యముగాఁబోయి ;

“మహాత్మా ! నీవుశిష్యులందఱి యెడలను సముఁడవు. ఒకకంట నున్నమును మఱియొకకంట వెన్నయును నీకులేదు. నేను మీశిష్యుడను. అర్జునుడును మీశిష్యుడే. అట్లుండ నాతనికి బ్రహ్మాస్త్రముండనాకు లేకుండుట తమ యాదరంబునకుఁ గొదువయేకదా ? నాకును బ్రహ్మాస్త్రము సాంగో పాంగముగ నుపదేశింపవలయును. నేనర్జునకు సమానుఁడుగాఁ గోరి వచ్చితిని. ఇదిమిఁకొప్పుకుండుట తగునా?”

అనిప్రార్థించెను. ద్రోణుడు విలువిద్వేయం దర్జునునకంటె నధికుడు లేకుండవలెనని సంకల్పించు కున్నవాఁడుగాన నిజము

దెల్పినయెడలఁ గర్హుఁడు నొచ్చుకొనునని తలచి తంత్రజ్ఞుఁడు గాన యుక్తియుక్తంబగు మఱియొకకారణంబెత్తి; “కర్ణా! వ్రతముగల్గియుండు బ్రాహ్మణోత్తముఁడో పుణ్యాత్ముఁడగు క్షత్రియుఁడో బ్రహ్మస్త్రమునందుటకుఁ దగునుగాని యన్యుఁడవగు నీకిచ్చుటతగదు. ఏమిచేయుదు” ననెను. కర్ణునకు మనోరథము భగ్నుమాయెను, ఇంకఁ జేయవలసినదేమి? ధుర్యోధనుఁడు దన్ను రాజుగాఁజేసినందుల కర్ణునినిఁదాను జయించియ తీరవలయును. వానిజయింపవలెనన్న బ్రహ్మస్త్రమావశ్యకము. అస్త్రముగావలయునేని బ్రాహ్మణత్వ ముండవలెను. అస్త్రసిద్ధిలేకుండిన నర్జునుని గెలువరాదు. పగవానిగెలువక యేలిక యప్పుతీర్పక ప్రాణముతో నుండవచ్చునా? మానము లేని బ్రదుకేల? వేసముననో మోసముననో వానిగెలిచియ తీరవలయును. సూతునికొడుకగునన్న భూపతిఁ గావించినట్టి వానికై యేపోకలు పోయిననేమి? యని నిశ్చయించి, “ఈ బాపఁ డాపాధునియందలి పక్షపాతమున నేమోమిషవెట్టి నన్ను మొగముదుడిచి పంపినాఁడు, ఇతఁడుగాకున్న నీతనిమగఁడు మఱియొకఁడు లేఁడా చూతము”

అనితలచి మఱునాఁడు మహేంద్ర పర్వతమునకుఁబోయి పరశురాముని దర్శించి, వినయంబున మ్రొక్కెను. రాముఁడు; ‘నీవెవ్వఁడ?’ వని యడుగఁగా గర్హుఁడు; “మహాత్మా? నేన

బ్రాహ్మణుడను, నాదీభృగువంశము. అస్త్రవిద్యగోరి మిమ్మా శ్రయింపవచ్చితి” ననెను. దానికతడు ప్రీతుండై కర్ణునిఁ బరిగ్రహించి యస్త్రవిద్యయందుఁ బరిశ్రమము నేయింపు చుండెను, అతని యాశ్రమముననుండి కర్ణుడొకనాడు ప్రయోగ లాఘవమును సాధనచేయుచుండెను, అప్పుడొకబ్రాహ్మణుని హోమధేనువుయొక్క దూడ యడ్డముగాఁ బరుగిడుచుండ నొక్కబాణము దవిలి నేలంగూలెను. దానికాబ్రాహ్మణుడు పరుగిడివచ్చి ; ‘యిదియేమి ?’ యని బిగ్గటగానడుగఁగాఁ గర్ణుడు ; “మహాత్మా ! తెలియక చేసినతప్పును గావుడు. వలసినన్నిగోవుల, దూడలతోడ మీకొసంగెద” నని యెంతో బ్రతిమాలుకొనుచున్నను నాతడువినఁడయ్యెను. దై వయోగము విననిచ్చునా ?

అంతనా బ్రాహ్మణుడు కోపమతిశయింప ; “ఓరీ ! నీవు మేటివాడైన పగవానితోఁ బోరునపుడు నీతేరు భూమియందు నాలే గవలెఁ గ్రుంగునుగాక.” యని శాపమిచ్చి వెడలెను. కర్ణుడు ; “కట్టా ! నారథముకాదు. నామనోరథమే శ్రుంగిన” దని చింతించి మేటిధీరుడుగాన లోపల నడచికొని, పరశు రామునకు మిక్కిలిభక్తితోఁ బరిచర్యలు చేయుచుండెను. అమ్ముని దానికిమెచ్చి కర్ణునకు బ్రహ్మస్త్రముమున్నగు పెక్కు మహాస్త్రమంత్రము లుపదేశించెను. అంత నొకనాడతడు

కర్ణుని తొడవై డలయిడుకొని నిదురించుచుండెను. అప్పుడొక కీటకము కర్ణుని క్రీడాడంగఱచి వేగమ తొలుచుచుండెను. అదితొలుచునపుడు నొప్పి మిక్కుటమై నెత్తురు గాలువలుగా వెడలుచున్నను గురుని నిద్ర చెఱుపనోపక సహించి కదలక మెదలకయే యుండెను, అంతర క్తము ప్రవాహమై పరశు రాముని దేహమున నేడిగాఁ దగిలెను. అతఁడు మేలుకొని ; “కర్ణా ! ఎక్కడిదీనెత్తు”రని యడుగఁగా నాధీరుఁడు దనతొడ యెత్తి యాపురుషునుజూపి ; “ఇదినాతొడఁ దొలుచుచున్నను మీకు నిదుర సెడునని కదలకుంటిని. మఱేమియుఁగా” దనెను. ఇంతలో నాపురువు పరశురామునిఁ జూడఁగనే మృతినొంది రాక్షసుఁడై యాకాశంబుననిలిచి, యందుండి యామునితోఁ ; “గరుణానిధీ ! నాకుఁగలిగియుండిన దారుణశాపము మీవలనఁ దీఱినది. నాయెప్పటిరూపు నొందితిని, నేనుగ్రస్తుండనెడు నొకరాక్షసుఁడను. భృగుమహర్షి పత్ని నపహరించితిని. దాని కతఁడు గనలినన్ను గీటకముగమ్మని శపించెను. మీకటాతా మృతము సోఁకఁగనే సుఖమునొందితి” ననిచెప్పి యతనిసెలవు గైకొనిపోయెను. అంతఁ బరశురాముఁడు కర్ణునిదై ర్యాతిశయము మదిలో నిరూపించి, “ఓరీ ! ఇంతటియోరువు బ్రాహ్మణ జాతి కెక్కడిది ? ఎవ్వఁడవు నీవు? నిజముచెప్పు” మని యడుగఁగాఁ గర్ణుఁడు వడఁకుచు ; “నేను సూతపుత్రుఁడ”

న నెను. అందులకాముని మిక్కిలియూగ్రహించి; “ఓరీ ! కపటమున బ్రాహ్మణుండ ననివచ్చి నన్నేమఱిచితివి. నీవు నేర్చిన యస్త్రవిద్య విఫలమగుఁగాక. నీకపటమునకదితగిన ఫలము. దాని నీవనుభవింపు” మని శాపమిచ్చెను. కర్ణుని దుఃఖమేమనవచ్చును ? బ్రహ్మాస్త్రమును గఱవఁబోయి కఱచినవానినెల్ల దారవ్రాసి కొన్నట్లయ్యెను. అతఁడు మివుల దుఃఖించుచు మరలెను. స్వామిభక్తిపరాయణునకు, స్వార్థత్యాగశీలునకిట్లు రాదగునేయనిన ? సర్వేశ్వరుని భూభారావతరణ ప్రయోజనమున కతనికార్య పథమం దిది యెంతయు నావశ్యకము. అతనికి దుష్టశిక్షణమును, దన్నూలమున శిష్టరక్షణముగదా యవతార ప్రయోజనములు ! శిష్టులగు పాండవుల రక్షించి, దుష్టులగు దుర్యోధనాదుల నిర్మూలము గావించికదా భూభారము దీర్చుటకు సంకల్పము ! అందర్బనుని ముఖ్యసాధనముగాఁగొని కార్యమంతయుఁ జేయఁదలంచుటవలన వానిఁ, దక్కినయోధాగ్రేసరుల నెల్ల నుఱుమాడునట్లు మహాధనుర్ధరునిఁ గావించినాఁడు. అందులకై పార్థుని ద్రోణాచార్యునకుఁ బుత్రునికంటె నెక్కుడుగాఁ బ్రీతిపాత్రముగనుబ్రాణపదముగను, ముఖ్యశిష్యునిఁగనుజేసి యతనివలన విలువిద్వేనెల్లఁ జెప్పించినాఁడు. అయిననువానినిఁ బ్రతిఘటించుట కాద్రోణశిష్యుని, దివ్యప్రభావసంపన్నునిఁ గర్ణు నేర్పఱచెను. కాఁబట్టియట్టివాని

నర్జనునకు జోడుగావించునా ? బ్రహ్మస్త్రము దూరమగుటకై సూతకులమను నెపము పెట్టించినాడు. బ్రహ్మణ శాపమునకు లోబడి మంచి సమయమున రథము గ్రుంగునట్లునర్చెను. మఱియు నస్త్రములెల్ల వమ్మగుటకుఁ బరశురాము నొద్దకుఁ బంపినాడు. ఆదూడబాణములకడ్డయి కూలుటయు, నాపుర్వ క్రీడోడఁదొలుచుటయుఁ బ్రమాదజనితములా! కావు కావు. భగవత్సంకల్పాయ త్రములు. ఇట్లు రెండువిధములఁగ్రిందుపఱచుటయెల్ల నర్జనుఁడు క్రిందఁబడకుండుటకే. పార్థనివిహారమడ్డములేకుండిననే భూభారము నిరాటంకముగాఁ దీఱఁగలదు. దైవ మేర్పఱచిన పొడవునకు మించి యెంతయెగిరిన సంతకంత పడుటయెకాని పసగలుగదు. దైవబలమునకుముందు మానుషబల మెంత, యనుటకు బ్రహ్మస్త్రమునకుఁ జూచియున్న కర్ణుఁడే దృష్టాంతము.

కర్ణుఁ డట్లుపోయినపని విఫలమైనను మొగమున నేవికారమును జూపక దుర్యోధనుని యొద్దకువచ్చి, “ప్రభూ! పరశురాము నాశ్రయించి యస్త్రములందెల్ల నాఱితేఱితిని. ఈలోకమునందు నాతోయుద్ధము సేయఁగలమగఁటిమి గలవాఁడు లేఁడొ చుమీ” యనెను. దుర్యోధనుఁ డానంద భరితుఁడయ్యెను.

ఏనిమిదవ యధ్యాయము.

కర్ణుని విక్రమములు.

కళింగదేశపు రాజగు చిత్రాంగదుడు తనపుత్రియగు శుభాంగికి స్వయంవరము చాటించెను, దానికి జరాసంధుడు, శిశుపాలుడు, రుక్మి, మొదలగురాజులు వానిరాజధానియగు రాజపురమునకుఁ బోయిరి. దుర్యోధనుడు గర్జునిఁ గూడి చతురంగబలములతో నచటికిఁబోయెను. అందఱకును జిత్రాంగదుడు దగినపూజలుగావించి విడుదుల నేర్పఱచెను. అంతస్వయంవరము జరుగునపుడు చేతఁబూదండగొని శుభాంగి రాజుల మధ్యమునవచ్చి, చెలులీరాజుల పేరులు వేఱువేఱఁజెప్పుచుండఁగా మురివెంపు నడల నల్లనల్లనఁ బోవుచుండెను. అప్పుడా పడఁతి దుర్యోధనుని వరింపక దాఁటిపోఁగా నాతడు కోపించి దానిని బోసీక యడ్డగించి పట్టి రథముపైఁబెట్టి కొనిపోవుచుండెను. అపుడు రాజులెల్లఁ గలంగి యొక్కటిగాఁ గూడుకొని యతనిని భయంకరముగాఁ దాఁకిరి. అతడు బాహుబలము మెఱయింపుచుఁ బోయెను. అప్పుడు కర్ణుడు వాడినారసము లేసి రాజులతలలు డొల్లవేయుచు, దనలాఘవమును విజృంభింపఁ జేయుచు, గర్వంబు ప్రకాశింప శత్రువుల రథ గజ తురగ పదాతులఁ దునిమి తూటాడుచుండఁగా నావీరుని శౌర్యమునకు, బాహుబలమునకును నిలువఁజాలక హతశేషులైన రాజులు

పరుగిడిరి. దుర్యోధనుఁ డందులకు సంతోషించి, యాకన్యను గొని హస్తినాపురమునకుఁ బోయెను. జరాసంధుఁ డపజయమును మనస్సునంచే పెట్టుకొనియుండి యొకప్పుడు కర్ణుని ద్వంద్వయుద్ధమునకుఁ బిలిచెను. కర్ణుఁడందుల కిష్టపడఁగా నిద్దఱును యుద్ధము సేయఁ దొడఁగిరి. అంత వారిరువురును దేరులు దిగి బాహుయుద్ధమునకుఁ జొచ్చిరి. కొంతసేపువెనఁగిరి. అపుడు జరాసంధునిసంధులు వికలములుకాఁగా యుద్ధముచాలించి, కర్ణుని మిక్కిలిగారవించి, విభవసంపన్నమగు మాలినియను నగరము నియ్యఁగాఁ బుచ్చుకొని మిక్కిలితేజముతోడఁ దనపురమునకు వచ్చెను. ఇట్లు వెక్కండ్రు శూరులగు రాజులను దఱిమి దుర్యోధనునకుఁ గన్యను గూర్చుటంబట్టియు, జరాసంధుని జయించుటం బట్టియు నతని ప్రసిద్ధి సకల దేశంబులందును వ్యాపించి పాండవులకును ఘృదయశల్యముగాఁ బీడించుచుండెను. పరశురామునియొద్ద నేర్చినవిలువిద్దె చేతను, వైనఁ బేర్కొనిన రెండు మహాపరాక్రమ కృత్యములచేతను, దుర్యోధనునకుఁ గర్ణునియందుఁ బ్రీతిగౌరవము లతిమాత్రలయ్యెను.

అట్టిపేరుని సహాయపుసాంపునఁ గన్నుమిన్నుఁదెలియక భీష్మ ద్రోణ విదురాదుల బుద్ధులనుగూడ నావంతయు సరకుసేయక పాండవులకు మిక్కిలికూర్మములగు నపకారములు సేయు

చుండెను, ఎట్టికార్యము లకును గర్ణుడు చేదోడువాదోడుగ నుండెను, పాండవుల నూరువెడలఁగొట్టి వారణావతమునకుఁ బంపి ముసలి తల్లితోడ వారిశరీరములు గాల్చింపజూచిన మహాద్రోహమునకీతఁడు 'సెబా'నని తలఁపఁచినంతవాఁడు మఱియెంత కొప్పకుండు? పాండవుల విషయమున నింక నెంత లెంతలో క్రూరకృత్యములు జరిపియుందురు గాని భూభార నివారణము గావింపఁగోరుచున్న దైవమునకది యసమృతమగుటచే నట్లుజరుగలేదు.

అంతనర్జునుడు ద్రుపదపుత్రియగు ద్రౌపదియొక్క స్వయం వరమునకుఁ బోయి యంత్రమత్స్యమును దెగవేసి యామెను జేకొనెను. మత్స్యయంత్రమును దెగవేయఁజాలని కర్ణుని కంటెను దెగవేసినయర్జునుని పరాక్రమ మెక్కుడని తెలిసిన దుర్యోధనుని గర్వము కొంతకుంటువడెను.

బలవంతులతోడి పగ కులనాశమని భీష్మాదు లొత్తిచెప్ప మరల వారినిఁ బిలిపించి యర్ధరాజ్యమిప్పించెను. దానవై రాగ్ని కొంత చల్లాఱినదయ్యెను. ఒక్కమాతేవై రాగ్నిని బెద్దమంటగాఁ జేసి యుభయపక్షములవారి నిహపరదూరులంజేసి యకాల మృత్యువు వాతఁబడఁజేయుట నీతిగాదు, దానిని గ్రమముగాఁ జెంచుచుఁ జల్లార్చుచు, వారిపూర్వకర్మాయత్తములగు నుఖినుఃఖిముల ననుభవింపఁజేయుచు, వారికిఁగాలము పరిపక్వ

మగు సమయమున నాయగ్నిం బ్రజ్వరిలజేసి దానికాహుతి గావించుట దైవతంత్రము. ఇంతకుమున్నుఁ గర్ణమహారాజు ప్రేరితమై మండుచుండిన వైరాగ్ని యిపుడు కొంతచల్లాటి యున్నది. అదియాటుటకు మూలమర్దునుని యంత్రమత్స్య చ్ఛేదన మేయగును. ఈభేదము గర్జనకుభేదమునిచ్చెను. దుర్యోధనునకు మదభంజనమయ్యెను. కర్ణ దుర్యోధనులఁ గప్పియున్న చీకటియించుక తగ్గినది. మఱియు మునుపాచార్య దక్షిణ యొనఁగుటకుఁ గాఁబోయినప్పుడు వీరిసేనలఁ జెదరఁగొట్టిన జట్టి యగు ద్రుపదుఁడును, సతనికుమారుఁడగు దృష్టద్యుమ్నుఁ డును బాండవులకుఁ బ్రాపగుటచేనెచ్చటఁ దమవై కెత్తివత్తురో యని జంకుచుండిరి. వైరాగ్ని యించుక యాటి యున్నప్పుడే పాండవులు తమ యిడుమలునూని క్రొత్తవెండికొడుకులై సుభద్రాదులఁగూడి, రాజానూయాది యజ్ఞములఁజేసి సుఖ ముండఁగల్గిరి. కానిమరల నాయగ్ని జ్వలించుటకు ద్రాపదియు రాజనూయమును గారణములు.

దుర్యోధనుని మాసనమునఁ గుములుచున్న యాయగ్ని వెక్కుగూఢములగు నితరమార్గములకుఁ బురికొల్పెను.

తొమ్మిదవ యధ్యాయము.

కర్ణుని యాదార్యము.

కర్ణుడు దుర్యోధన భూతగ్రస్తుడై మైమఱచిచేయు నాసుర
కృత్యములట్లుండ, నాదుష్టునిసన్నిధానమున నుండినప్పుడు తన
యెప్పటి ప్రకృతినుండును. దనగృహమున నతఁడు బయలు
పుచ్చు సుగుణము లనన్యసామాన్యములై యమానుషములన
వచ్చును. అతఁడు దాతృత్వమున కుపమానభూతుఁడు గనుక
దానిని వర్ణింపనక్కఱలేదు. మఱియతని కార్మణ్యము సత్య
నంధత్వము, బ్రాహ్మణభక్తి, దైవభక్తి, స్వార్థత్యాగ పరాయణ
త్వము, పరోపకారము మున్నగునవి యారయ మహద్భుత
ములుగా నుండును. అతఁడు సూర్యోదయమున నుత్తరాభి
ముఖుడై యారాధనమునకుఁ దొడఁగి మరల నాసూర్యరశ్మి
వీపునఁ దవులునంతవఱకుఁ జేయుచుండును, అతఁడు దానము
చేయుకాలము మిట్టమధ్యాహ్నము. బ్రాహ్మణులేమి యడిగి
నను దుదకుఁ బ్రాణములం గోరినను దప్పక యిచ్చుటకు సం
సిద్ధుడగుటయే యతని వ్రతము. అతఁడట్టి తీక్షణవ్రతములచేతను,
శస్త్రాస్త్ర పాండిత్యముచేతను, జరాసంధుని జయించుటచేతను,
నభేద్యములయిన సహజకవచకుండలముల యుక్తిచేతను పాండ
వుల కేని మఱి యెట్టివారికేని జయింప సాధ్యమగువాఁడే
యని దేవేంద్రుని యంతటి వానికే సం దేహముదోచెను.

ఆయింద్రునకుఁ, దనపుత్రుఁడగు నర్జునునకుఁ గర్ణుని నలన నేమి
 కీడు మూడునో యను చింత శల్యమువలె బాధించుచుండెను.
 కర్ణున కన్ని గుణములకుమించి యతిమాత్రముగ నుండునది
 స్వామిభక్తి. ఆగుణము దల యెత్తుకుండినంతవఱకును దక్కిన
 గుణములు రమణీయములై యుండును. స్వామిభక్తి యుద్రే
 కించెనా తక్కినవిత్తగును. అట్టిభక్తికిఁ బాత్రమగు స్వామి
 ధూర్తస్వామిగాక పుణ్యమార్గ గామియగునే నీతనితక్కినగుణ
 ములును భక్తియుఁ బరస్పరము గాంతి సెంది యాతని గుణ
 రత్నాకరుఁ డనిపించును. ఆధూర్త స్వామియందలి భక్తిధురం
 ధరత్వము తన్ను ధూర్తునిఁగావించి యితరగుణ సంపత్తిని
 బ్రకాశింపఁజేయక యీతని చాతుర్యమును బరాక్రమమును
 మాయము సేయుచుండెను. యంత్రమత్స్య ముచేతను, ఘోష
 యాత్రచేతను నర్జునుని యతిశయముదెలిసి యుండినను గర్ణు
 నిగౌరవము తగ్గకుండుటకుఁ గారణ మేమనిన సహజకవచకుండ
 లములే యాతనికాధిక్యము నిచ్చుచుండినవి. ఇంద్రుఁడైన
 నతని కవచకుండలముల నపహరించి క్రిందు పఱుపవచ్చునుగాని
 యతని తీక్షణవ్రతమును ధనుర్విద్యయుఁ దొలఁగించుట కాతనికిని
 వీలుగాదు. కావునఁ గుండలములవేడి పుచ్చుకొనుటయే చేయఁ
 గలపనియనియాలోచించి, తగిన వేళ తెలిసికొని యతనియొద్దకరుగ
 నిశ్చయించుకొని యుండెను. అది సూర్యునకుఁ దెలిసి తనగారాబు

కొడుకగు కర్ణుని యందలిస్నేహమువలన నింద్రుని తలంపువానికిఁ దెలుపవలయునని బ్రాహ్మణవేషము దాల్చి కర్ణుడున్నచోటికి వచ్చి యేకాంతమున నతనితో; “ఓకర్ణా ! నీకుహితముగోరి యొక్కకార్యమును రహస్యముగాఁ జెప్పవచ్చితిని. నామాటలఁ బాటించినిను యింద్రుడు పాండవపక్షపాతి. కనుక వారికి హితముగాఁ గవచకుండలము లపహరింప నున్నాఁడు. అది యెట్లుచేయనున్నాఁడో చెప్పెదను. వినుము. నీకుబ్రాహ్మణులు మిక్కిలిప్రియులు. మఱియు వారేది యడిగినను పంచన సేయక యిచ్చువాఁడవు. ఇది తెలిసి యతఁడు బ్రాహ్మణవేషమునవచ్చి కవచకుండలము లడుగనున్నాఁడు. నీవు వానిని మాత్ర మియవలదు. రత్నములో, బంగారమో, సుందరులో మఱి యేపదార్థమో చూపి, యందులకు సమ్మతింపఁజేసి మఱియే పోకలనేనిం బంచవలయును. ఈరెంటిని నీయరాదు. ఇచ్చితివా మృత్యువునకుఁ బాలగుదువు. ఏలనఁగా నీమహనీయ వస్తువులు రెండును సమృతమయములు. ఈరెండునుండెనా ముల్లోకములందు నేదండిమగనికిని నిన్నుం జంపఁదరముగాదు. మఱియు నివినీకెప్పుడును సౌఖ్యము గల్గించుచుండును. నీకు హితము సెప్పితిని. ఏమటకుమీ !” యనెను. అందులకుఁ గర్ణుఁ డతనితో, “స్వామీ ! నీవు దేవుఁడవుగాని బ్రాహ్మణుఁడవుగావని తోచుచున్నది. నీవెవ్వఁడవో యానతి” మ్మని యడిగెను.

దానికతఁడు ; “నేను సూర్యుడను. ఇకఁజెప్పెడిదేమి ? నీ
యందలి ప్రేమమువలన హితము సెప్పటకు వచ్చితిని.” అనెను,
కర్ణుఁడు సంభ్రమించిలేచి యభివందనముసేసి ; “దేవా ! నీ
వెట్టివారికిని దుర్లభుఁడవు. నాబోటివానియం దింత హితబుద్ధి
నుంచితివి. నాభాగ్యమేభాగ్యము. నేను గృతార్థుఁడనయితిని.
అయిననొక చిన్నవిన్నపం బవధరింప వేడుచున్నాను. బ్రాహ్మణు
లు వేడిరేని నాప్రాణములనైన నిత్తునని నాప్రతిజ్ఞ.
నాయీప్రతిని రహస్య మగునది గాదు. జగమున కంతయుఁ
దెలిసినది. దానిందప్పుటెట్లు ? అదియట్లుండనిండు. ఇంద్రు
డెక్కడ ? నన్నడుగవచ్చుటెక్కడ ? అట్టిముల్లోకముల దొరయే
ప్రియపడి నన్నడుగవచ్చెనేనట్టివానిచే నడిగించుకొను భాగ్యము
నాకబ్బెనేని దానికంటె నీ కనచకుండలము లొకలెక్క
లోనివే ? దానివలన నాకుఁబొగడ్తుండి జగమెల్ల వెల్లి విరియును
గదా ? అట్టిశాశ్వత కీర్తిని దిగవిడిచి నశ్వరమగునీబొందికై
జన్మవ్రతము దప్పటతగునా ? ఇంకొక్కటి చిత్తగింపవలయును.
ఆయింద్రుఁడు నూఱు మహాయజ్ఞములు చేసిన పుణ్యాత్ముఁడు.
వేయేల ? మహానురుల ధ్వంసముచేసిన పరాక్రమగణ్యుఁడు.
అట్టివాఁడు పాండవులయందలి పక్షపాతమునఁ దనపరువును
బ్రతిష్ఠయుఁ జూడక మాయవేసము వేసికొని యాచించునే
నతనికీర్తి డిందుపడదా ? నాకీర్తి మూఁడులోకములునిండదే ?

ఇదిగదా నాయఖండపుణ్యము ? మహాత్మా ! నేను గీర్తినంత
 మాత్రమును విడువజాలను. కీర్తిని సంపాదించుటకై నాకు
 జావువచ్చినను సమృతమే. జగమం దింతకంటె జావేమేల
 గు ననుమాట దేవరకుఁ దెలియనిదిగాదు. కీర్తియంతయెక్కుడా
 యని యందురేమో ? అగును. పరమునఁ బుణ్యగతినిచ్చు
 నది కీర్తియే. ఇహమునఁ దల్లివలె బ్రోచునదికీర్తియే. కీర్తియే
 యాయువుగానియేఁడలఁ బూండ్లునుగావు. కీర్తియేసంపత్తిగాని
 ధనముగాదు. కీర్తిలేనిబ్రదుకొక బ్రదుకగునే ? కీర్తిలేనివాఁడు
 పీనుఁగుతో సాటియగును. ఆమాటలటుండనిండు. దుష్కీర్తిఁ
 గలవానిని విసత్తులెల్లంజుట్టు ముట్టిగిట్టునట్లు చేయునని బ్రహ్మయే
 చెప్పియున్నాఁడుగదా ! బ్రహ్మణు లడిగిరా నాకుఁగలిగి
 నంతలోఁ గొఱత సేయక యిచ్చుటయు, బలవంతులయిన శత్రువు
 లఁ జంపుటయు, జంపఁజాలకపోయిన యుద్ధమునఁ జచ్చు
 టయు, నెట్టిశత్రువైనను శరణు జొచ్చెనేని రక్షించుటయు,
 స్త్రీలకును బ్రాహ్మణులకును రోగులకును గలుగు నాపదలఁబాపుట
 యు నివినానతములు. వీనిలోనొక్కటి తప్పినను నాకీర్తి
 నశించును. కాబట్టి యింద్రునకేవిధముననేనిం గవచకుండల
 ముల నిచ్చుటతగునేకదా ?” యనెను. అందులకు సూర్యుడు
 సమృతింపక ; “కర్ణా ! ఏమిది ? నీవెక్కడ ? నీబుద్ధిపోవువిధ
 మెక్కడ ? నట్టిజేలవగుచున్నావు. కావుననే మిక్కిలి ప్రేమగల

వారు చెప్పెడిహితములు చెవికెక్కుకున్నవి. చెడవలదు. సఱుఁ
దెలియునట్లు చెప్పుచున్నాను. తనకును, దన్నునమ్మిన యాలు
బిడ్డలకును, దన్నుంగన్న తలిదండ్రులకును, బంధుజనులకును
సెబ్బరకలుగకుండునట్లు గదా కీర్తిని సంపాదించవలయును ?
ఇందఱిచేటునకు మూలమైనకీర్తియు సోకకీర్తియా ? అన్నిటి
కిని ముఖ్యములగునవి ప్రాణములు. ప్రాణముల నిలుపుకొనియే
కీర్తిని గడించుకొనరాదా ? ప్రాణవంతునకుఁ గీర్తియొక్కటి
యేకాదు. పెండ్లము, బిడ్డలు, సంపదలు, చుట్టపక్కములు
నివన్నియుఁగలుగవా ? మనియుండువాఁడెప్పుడైనను సార్వ
భౌముఁడు గావచ్చును గదా ? ఒక్కప్రాణ ముండినఁ గదా
యివియన్నియుఁ దక్కును ! చెట్టునటికి యావండును గోయు
దురు ? చచ్చినమనుజుఁడు తనకెంతకీర్తియున్నను దానిపనఁ
దానెఱుఁగఁ గలఁడా ? చచ్చినవారికీర్తి పీనుఁగునకు సొమ్ము
పెట్టినట్లేముగును. నిన్నింత నిర్బంధించుటకుఁ గారణమేమను ?
నీకునాయందు మిక్కిలి భక్తియుండుటవలనను, భక్తజనుల
రక్షించుట నామొదటిపనిగాన నీకిట్లు చెప్పవలసివచ్చినది. మఱి
యు దేవరహస్యమొక్కటి గలదు. దానిం బట్టియు నీయందు
నాకు మక్కువ యొక్కుడుగాఁ గలదు. అది యిప్పుడునేను
జెప్పనుగాని పిమ్మట నీకుఁ దెలియఁగలదు. నీకు నర్జునునకును
దీక్షని వైరము గలిగి యున్నది. మీయరువుగకును యుద్ధము

గాఁగలదు. అప్పుడు నీవుసహజ కవచకుండలములతోఁ గూడి యుంటివా యర్జునునకు నిన్ను సంహరింప నలవికాదు. ఈరెంటిని గోలుపోయితివా మిక్కిలి ముప్పువచ్చు” నని యందులకుఁగల తొకికగాథల యుక్తియుక్తములుగా నుపన్యసించెను. దానిం గూడ సరకుసేయకుండుట చూచి, ప్రాణభయము గంటికెదురఁ గన్నట్లుఁజెల్లెత్తిచూపెను. ధృఢవ్రతుఁడు వీనికెల్లఁ జంకునా ? సింగమున కెంతయాఁకలిగెనున నేనుఁగుమీఁదనే కన్నుగదా ? కర్ణుఁడంత సూర్యునితో ; “నోదేవా ! నీవు కరుణామూర్తివి. భక్తులకు సంపద గూర్చుటయందే నీచిత్తమెప్పుడు నుండును. కాబట్టి నాయందలి మక్కువవలన నింతధూరమువచ్చి నన్ను నుగ్రహించితివి. నేనొకటి విన్నవింప బోయెదను. నా మాటలు ప్రతికూలములై లలితములుగాకుండినను సహింసవలయును. నేనసత్యమాడుటకు భయపడినంత మృత్యువునకును భయపడను. ప్రతిగ్రహించిన వ్రతము విడువందగునా ? విడిచిన దుర్గతికే కదాచనవలయును ? కాబట్టి వ్రతమునుమాత్రము మాన్పింపఁజూడకుము. అర్జునుని జయించుటకష్టమని చింతింపవలదు. నాకుఁగల దివ్యాస్త్రములు దమకుఁదెలియవా ? అర్జును నెట్లెని యుద్ధమునఁ జంపనేర్తును. తామింక మాఱువలుకక నాక నుజ్జనీయున” దనెను. సూర్యుఁడంత కొంతసేపు చింతించి, “నాయనా! నీవెట్లెనిం గవచకుండలముల నిచ్చునట్లునిశ్చయించు

కొంటివే నట్లేయుమ్ము, నిన్నుడ్డుపెట్టనాకు శేక్యముగాదు. అయిన నింద్రునొద్ద నొక వొడ్డశక్తిగలదు. అదిభయంకరము నమోఘమునగునది. దానినేనడుగుము. మున్నింద్రునుండి యొ దొడ్డ శక్తి నంది యావల నాతనికి నీకవచకుండలముల నియ్య వలయును. అట్లుచేసిన నీకుభద్రమగును. ఆశక్తి యుద్ధమున శత్రువులఁ జంపిచంపి మరలఁ జేతికివచ్చుచుండును. పూర్వ మింద్రుఁ డీశక్తిచేతనే శూరులయిన యనురుల సమూహమును వేలకొలఁదిని జంపుచుండెను. నీకట్టి సాధనముండెనేని యుద్ధ మునఁదప్పక జయముగాంతు” వని చెప్పి యంతర్ధానమందెను. కర్ణుఁ డింద్రునిరాక కెదురుచూచు చుండెను.

ఒక్కనాఁడు గర్ణుడు మధ్యాహ్నసమయమున సూర్యో పాసనచేయుచు బ్రాహ్మణులు గోరులన వెల్ల నిచ్చుచుండెను. ఆ సమయమున నింద్రుడు బ్రాహ్మణుడై వచ్చి ‘భితౌందేహి’ యనెను. “బ్రాహ్మణోత్తమా ! మీకేమికావలయును ? మిక్కిలి సొగసు గత్తెలగుస్త్రీలా ! మణిమయ భూషణములా ? ఏమి కోరినను దప్పకయిచ్చెద” నని కర్ణుండనెను. బ్రాహ్మణుడు ; “నాకివియెల్ల నిష్టములుగావు. నీకవచకుండలములు గావల యును. నీవు సుగుణనిధివిగదే ? వీనినియ్యఁజాలితివా సరి. లేదన్నఁబోయెద” ననెను, అంతరాధేయుడు ; “భూసుర వర్యా ! ఏమివితయిది ! నేను మేలయిన వస్తువులను నీకిచ్చెద

నని చెప్పుచుండవాని నెల్ల నుపేక్షించి పసలేనివేషా యడుగు
చున్నావు. నీవుబేలవు. నీవలె నిదివఱలోనెవ్వరు నేలోకము
నను నడిగినదిలే” దనెను. కర్ణుడేమిచెప్పినను నాబ్రాహ్మణుని
నోటఁ గవచకుండలము లనుమాట దప్ప వేఱువెడలవయ్యెను.
కర్ణుఁడాతని నెంతోవేడుకొనెను. పూజించెను. మణులు
మున్నగునవి దెచ్చి యెదురనుంచెను. ఆ విప్రుఁడు వాని
చాయ నొక్కతూటయేనిఁ జూడనొల్లఁ డయ్యెను. అంతఁ
గర్ణుఁడు వాని వీడుటవలనఁ దనకుఁగల్గు నపాయముల
దెల్పియైనను దారికిఁ ద్రిప్పఁదలఁచి ; “అయ్యా ! నాకవచ
కుండలములు దేహముతోడఁ బుట్టినవి. తెచ్చి తొడుగు
కొన్నవికావు. ఇవిలేకపోయెనా యుద్ధమున బలవంతులగు శత్రువు
అకుఁజిక్కి కష్టపడుదును. కావునవాని నిచ్చుటదగదు. వీనికి
బదులుగా జనసమూహమును ధనధాన్య సంపదలును గల
నారాజ్యము నేనిచ్చెదను. ఇంక నన్నలసట పెట్టకు” మనెను.
అప్పటికి నాబ్రాహ్మణుని మోమున సంగీకారసూచన ముగాన్వింప
దాయెను. అప్పుడు కర్ణుఁడు చిఱునవ్వెలయ ; “మహాత్మా !
నిన్నుఁ దెలిసికొంటిని. నీవు దేవనాథుఁడవు. ముల్లోకములు నీపరి
పాలన క్రిందవెలుగుచుండ నిట్లు నాబోంట్ల వేడుకొనుట
దగునే? నీ విచ్చటికి వచ్చి నన్ను యాచంచుటయా? ఇది
యుక్తమా?” యని యడిగెను. అందుల కింద్రుఁడు

“సూర్యుడుమున్నే నీకిదియంతయు విశదముగాఁ జెప్పెనని తెలిసికొంటిని. పలుపలుకులేల ? కవచకుండలములిన్ము. ఇదియ మాకుఁ బ్రియమగునది. అన్నియుఁ దెలిసియుండ నింక జాగేల?” యనెను. అందులకుఁ గర్ణుడు “అట్లేని నీచిత్తము చొప్పునన కానిమ్ము. వీనినిచ్చుటవలన నాకు శత్రువులవలనఁ గీడుగలుగును గనుక నకలశత్రు సంహారిణియైన నీయమోఘ శక్తినిఁ గృపఁజేసి కవచకుండలములఁ గొను”మనఁగా ; నిందుఁడు దనలో ;

“బభీ ! మంచియెత్తు గడయే. ఇది యాసూర్యుడు చెప్పిన యుక్తియే. కవచకుండలములు పుచ్చుకొని దానికి సాటియగు శక్తినిచ్చినఁ బ్రయోజన మేమి? అంతకంటె వానిఁ బుచ్చుకొన కుండుటయే మేలు. అయినను నీ యొడంబడిక మీఁద నిచ్చితి నేనిం గొంచెము కష్టము తొలఁగునని చింతించి; “కర్ణా! నీవడిగి నట్లు శక్తినిచ్చెదను. అది యుద్ధములందు శత్రువులఁ జంపి చంపి మరలఁజేతికి వచ్చుచుండును. ఇది దాని స్వభావము. అయినను నీ కిచ్చునపు డట్లుగాదు. ఒక్కతూటిమాత్రము నీకు జయింపఁ గడిదియగు పగవానిఁ జంపి మరల నాకడకేవచ్చును. ఇట్టియేర్పాటున కిచ్చగింతువేనిఁ బరిగ్రహింపవచ్చు” ననెను. కర్ణుడు; “నాకుఁగల పగవాఁడొక్కఁడే. నా యీ కోరిక వానిఁ జంపుటకే కాని వేఱుగా” దనెను. అందుల కిందుఁడు ముఖ

మునఁ జిలునవ్వుదోఁప; “నీతలంపు నేను నిజముగాఁ దెలిసీ
 కొంటిని, అర్జునుని గెలువఁ జూచెదవు. వాఁడంత సామాన్యుఁడా?
 వాని శౌర్య మత్యుగ్రము. వానితేజ మసమానము. కావున
 నాపని నీ కసాధ్యము. తక్కిన వన్నియు నట్లుండ మూఁడు జగ
 ములు నెవ్వనికి లోఁబడి నడచునో యట్టి యవ్యయుఁడగు నారా
 యణుఁడు దయ దలిర్ప నాతనిఁగాచుచుండఁగా నీ యీశ్విత
 మెట్లుకొనసాగు?” ననియెను. కర్ణుఁ; “డదియెఁజ్ఞైన నగుఁగాక.
 అప్పటికిఁ జూచుకొనెద నిప్పుడు నా సహజకవచ మొలిచితి నేని
 నాదేహమెల్ల వికృతమగునే? దీనికేమి తలఁచితి” వనఁగా; “నీ
 దేహము సూర్యుని వర్ణముగల్గి వెలుఁగుచుండు”నని చెప్పివాని
 కమోఘశక్తినిచ్చి; “దీని నాపత్కాలమునఁ దక్కఁదక్కినపుడు
 ప్రయోగించితివా నీకుఁ జెడుఁగు సుమీ” యని దిట్టపఱచెను.
 అంతఁ గర్ణుఁడు వాడి కత్తినిఁగొని దేహమందున్న కవచము
 నొలుచుచున్నపు డాకాశమునుండి దేవతలు పువ్వుల వాస గుఱి
 పించిరి. అప్పురసలాడిరి. గంధర్వులు పాడిరి. సిద్ధసాధ్యులు స్తోత్రము
 చేసిరి. ఇంద్రుఁడు నతని కవచకుండలములఁ బుచ్చుకొని కర్ణుని
 శరీరముగాంతి యుక్తముగావించి సంతోషముతో స్వర్గమునకుఁ
 బోయెను. ఈ వృత్తాంతము దెలిసి కౌరవులకు దుఃఖమును
 బాండవులకు సంతోషమును గలిగెను.

నిఖిలాస్త్రములును వ్యర్థమగులాగునఁ బరశురామ శాపమును, రథము గ్రుంగులాగున బ్రాహ్మణ శాపమును, గవచ కుండలములు పోవునట్లందుని యాచనయును, నిట్లు కర్ణునిపరాక్రమమున కడ్డములు గల్గించి; పాశుపతాస్త్రలాభము, నక్షయతూణీరగాండీవములందుట, యఖిల బ్రాహ్మణులచే నాశీర్వాదింపఁబడుట యిట్లున్ననుని పరాక్రమమును సుప్రసిద్ధము గావించినట్టి దేవుని కుట్ర యేమనవచ్చును ?

సకల భూత సృష్టిస్థితి సంహారకారణుండును, సర్వాంతర్యామియు, జగన్నాటక సూత్రధారుఁడునగు విష్ణువు భూభార నివృత్తికొఱకుఁ గృష్ణుఁడై మధురాపురమునఁ గుంతియన్న యగు వసుదేవునికి దేవకి యందుఁ బుట్టి బాల్యముననే పూతనాదులను, గంసాదులను జంపి, యశావనమున రుక్మిణి మున్నగువారితోఁ ద్వారకయందు వసించుచుండెను. అమ్మహాత్ముఁడు దూరముననుండియే తన దివ్యసంకల్ప మాత్రమున బాండవ కౌరవ వైరమును బుట్టించుచు భూభార నివారణమునకై వర్తించుచుండెను.

ద్రౌపదీ స్వయంవర సమయమునం దర్జునుఁడు యంత్రమత్స్యము గూల్చుటవలనఁ గర్ణుని బలిమి తగ్గి యావైరమించుక యడఁగినట్లుండెను. కాని బొత్తుగాఁ జల్లాఱదయ్యెను. ఇంతవఱకుఁ గల్గినవైరమునకుఁ గర్ణుఁడే కారణము. వానివలననే

వైరము పెరిగి పెద్ద మంటగా నుండెను. ఇప్పుడు దానిని రగుల్చుటకు వానికి శక్యము గాదయ్యెను. అర్జునుడు మీఱి విజృంభించుచుండి సంతనఱకును గృష్ణుడు దూరముననే యుండెను. ఇప్పుడు కొన్ని కారణములం బట్టి దానిని ప్రజ్వరిల్ జేయుటకై భగవంతుడు దగ్గఱకు రావలసిన వాడయ్యెను. ద్రాపదీ స్వయంవరమైన వెనుకఁ గురుపాండవులకు నడుమఁ జొచ్చి తెరమఱుఁగుననుండి; సూత్రధారుఁడై యుడినవాఁడే రంగము నడుమఁ బాత్రములందును నొక్కఁడై వర్తించు నట్లు వారి కార్యముల నిర్వర్తించుచుండెను. ఇప్పుడు ద్రాపది యే ముఖ్యసూత్రము. అదియే వైరాగ్ని భగ్గునం దరికొల్పుట కై న యాజ్యధార. ఆకీలు బొవ్వు భారత కథారంగమునం దడుగు పెట్టినదే కృష్ణుడు సూత్రధారుఁడై వచ్చి దాని నాడింప సాగెను.

పదియవ యధ్యాయము.

కర్ణుని పరాజయము.

కృష్ణుడు రెండు ముఖ్య పాత్రములు సవరించుకొని తక్కిన కార్యములకుఁ బూనిన వాడయ్యెను. అందు మొదటిది మయుని చేత విచిత్రమగు సభనొకటి నిర్మింపఁజేసి ధర్మరాజున కిప్పిం

చెను. పిదప రాజసూయమును జేయించెను. ఆ రాజసూయము నకు దుర్యోధనుడు పచ్చి యుండునపు డామాయాసభ యాతనికి విభ్రాంతిని గలిగించెను. దానినిఁ జూచి ద్రౌపది పక్కున నవ్వెను. భీమసేనాదులు పకపక నగిరి. కృష్ణుడు మఱి మఱి నవ్వించెను. దుర్యోధనున కారాజసూయ విభవమే కన్నులు మండించెను. మఱియు నాసభయందు నవ్వల పాలగుటఁ గోరుచుట్టు వై రోకటిపో' టన్న ట్లావైరమును వృద్ధి పఱచెను. అవి యట్లుండ నాయాడుది యేవురు మగల యిల్లాలు రాజరాజగు తన్నుఁజూచి నవ్వఁదగునా ! ఆతనికి నిమిసమే నోర్వఁ గూడునా ! అంతఁ బొండవులు శకునితో నాడుటయు సంపదలన్నియు నోడి కడపట ద్రౌపదిం గూడ నొడ్డి యోడుటయు దీననేకదా కల్గెను? దుర్యోధనాదులకు ద్రౌపది చిక్కిన తోడనే మయసభ యందలి దాని నవ్వ జ్ఞప్తికి రాఁగాఁ బగదీర్చు కొవనలయునని తలఁచి, యా పతివ్రతను, సభామధ్యమునఁ బట్టితెచ్చి, చీర లొలిపించెను. ఇదియుఁగాక, దుర్యోధనుఁ డా నావిడను దన తోడ యెక్కుమని పిలిచెను. అవైరాగ్ని యూరక మండుట కీ రెండే చాలియుండెనుగా ? ఇంతకంటె వైరాగ్నికింకేమి కావలయును ? ఆ సమయమునఁ గర్ణుడు “ఓసీ ! నీ మగలు గొడ్డుపోయిరి. పౌరుషముగల మఱి యొకని నిందు మగనిగా పెదకి చూచుకొ” మ్మనిన, నావలుకు

లక్ష్మనుని మనసున గాటముగా నాటుకొని వాని మరణానంతరమునఁగాని మానదయ్యెను. అబిడ మహాపతివ్రత. త్రిలోకధీరులగు పంచపాండవులయొక్క ధర్మపత్ని. ఎండకన్నెఱుంగనియిల్లా యెక్కడ? రాజులు నిండియున్న సభకీడ్చితెచ్చుట యెక్కడ? తెచ్చి చీరలొలుచుటయెక్కడ? ఇది దుస్సహము. అతిదారుణము. పరమఘోరము. మఱియప్పటి నవ్వే యిట్టి పన్నుగడకు మూలమైనది. కర్ణుడు వైరాగ్నిని జ్వలింపఁజేయుటకు శక్తుడు. గాకున్నను, జ్వలించుచున్న కట్టియనొకదాని నెగఁద్రోచి, తనభృత్యకృత్యమును నిర్వహించుకొన్నవాడయ్యెను. ఇదియే కర్ణుడు తన జన్మప్రయోజనమగు వైరాగ్నివృద్ధికిఁ గడపట జేయఁజాలిన మహాకైంకర్యము. ఇట్లువైరము జల్లాఱకుండుటకే పండ్రెండేండ్లు వనవాసము నొకయేఁ డజ్ఞాతవాసము నేర్పడినవి. ఆయరణ్యవాస మేర్పడుట దానంగల్గిన క్లేశము మూలమునఁ బాండవుల పాపక్షయమునకును, రాజ్యభోగానుభవము మూలమున దుర్యోధనాదుల పుణ్యక్షయమునకును గారణమయ్యెను. వారికి దానివలనఁ బ్రభావముపెచ్చగా, వీరికిఁ బ్రాభావము తగ్గుచువచ్చెను. అందులకుదాహరణము లోకమునకుఁ దెలుపుటకై దుర్యోధనుని ఘోషయాత్ర జరిగినది. గంధర్వులకుం జిక్కిన కౌరవులఁ గర్ణునకు విడుపింప వీలుగాకుండ నర్జునుఁడే విడిపించెను. అరణ్యవాసము కడపట నర్జు

నుడు, భీష్మాచి సకలవీరులకును నగ్రగణ్యుడై శూరాక్రేనరుఁ
డాయెను. అజ్ఞాతవాసాంతమున దక్షిణ గోగ్రహణసమయ
మున గోవుల మఱలించి విరాటనగరమునకుఁ దోలుకొనిపోవుట,
భీష్మాదులు వెక్కిరింపుటగూడె యర్జునున కొక్కనికొడుదురని
లోకమునకు రూపించుటకు భగవంతుఁడు గావించిన పరిశీలన
మేకాని, మఱియొకటిగాదు. ఇట్లు భగవంతుఁడు, దక్షిణ
గోగ్రహణమున నర్జునునకు వలయు సాధనసంపత్తి యెల్లఁ
గుదిర్చి మహాభారత యుద్ధమునకుఁ నాయితపఱచెను. అజ్ఞాత
వాసమును దీతెను. మరల సర్ధరాజ్యమునకుఁ బూర్వ నిబంధన
ము చొప్పున నడుగుట ధర్మమునుబట్టి తామైకయ్యమునకుఁ
గాలుద్రవ్వరాదనుటకొఱకే కానివారితపస్సును, సుగుణసంపత్తి
యు, వారి నఖండ మహిమండల రాజ్యధురంధరులను గావింప
నుండగా, సర్ధరాజ్యమునకు రాయబారములు ప్రవర్తిల్లవలయు
నే? అందుఁ గృష్ణుఁడే రాయబారియయ్యె. మృత్యుసంహారమునకై
ఘట్టినవాఁడు, సంధియెల్లుచేయును? మహాపతివ్రత నట్లు భంగ
పఱచిన పాపులకు, ధర్మవ్రతుల నట్లల్లాడఁబెట్టిన యాదుష్టులకు
సకుటుంబ వినాశ మే ప్రాయశ్చిత్తము. ధర్మపాశమున నెంతబద్ధు
లైనను; వారిపత్నిని అందునురాజపత్నిని, అట్లుసభామధ్యమున
భంగపఱచుచుండగాఁ గాచుటకు మించినది మఱియేధర్మము?
ఇట్లుమానమును గాచుటకులేని శస్త్రాస్త్రములు కాల్పనా!

అది మగతనమా ! యని సందేహముతోచుచున్నది. ఇది దైవతంత్రము. కాకున్న సైంధవకీచకు లాబిడను దాకినంత మాత్రముననే యెట్లయ్యిరి ? పాండవుల యంతటి ఘోరమునుజూతురు ? అట్టి దుర్యోధనాదులనే కాక వారిప్రక్క జేరిన భీష్మాదులనుగూడ నశింపజేసి భూభారావతరణము గావించుటకై యంత గొప్పశాంతినిచ్చుట భగవంతుని సంకల్పము. ద్రౌపది కన్నీ రొక్కొకబొట్టును, ధర్మరాజయొక్క కనుటెప్పపాటును గాలకూట విషములై కాలాగ్నిజ్వాలలవలె రగులుచుండెను. యుద్ధమున కిరుప్రక్కల సన్నాహములు జరుగుచుండెను. కర్ణుని పురుషకారమింక నక్కఱలేదు. అయిన నప్పటి యాతనియుద్ధక్రమము చలింపని, స్వామిభక్తి, వీరవ్రతమును శౌర్య పరాయణత్వమును వేనోళ్ల జాటుచుండెను.

కృష్ణుడు దుర్యోధనాదులకడకు రాయబారియై పోయినపు డాతని సంధివాక్యములకు దుర్యోధనుడు సమ్మతింపడయ్యె. అందులకు మాటుగా నతనిం జెఱబెట్టినయెడలఁ బాండవులకు బలమడంగునని తలచి, దుర్యోధనుడును, గర్లాదులును గుట్రపన్నిరి. కాఁబట్టి యతఁడు విశ్వరూపమున వారినిభయపెట్టి యుద్ధమునకు సిద్ధులుగండని, చెప్పి బయలు వెడలిపోవునప్పుడు తన్నుఁ బట్టఁ దలంచిన కుట్రలోగుమికాఁడయిన యాకర్ణునింజేయిఁ బట్టుకొని “నన్నుఁగొంతదూరము సాగనంపివత్తువు ర”మన్నని

తోడుకొనిపోయి, యేకాంతస్థలంబున నిలిచి రహస్యమున నతనితోఁ, “గర్జా! నీవు పెద్దలను నేవించినవాఁడవు. ధర్మములు నీకుఁ దెలియనివి లేవు. కాఁబట్టి యొకటి తెలియఁజెప్పెదను వినుము. నీవు పాండవుల కన్యఁడవు గావుచుమీ! ఒకసిద్ధుని మంత్రబలమువలన సూర్యప్రసాదమునఁ గుంతి కన్యగానుండునపుడు పుట్టితివి. కాఁబట్టి పాండురాజునకుఁ బెద్దకొడుకవు. ధర్మరాజు మొదలగు నీతమ్ములందఱకు నేనుజెప్పినా తోడనే వారు నీయడుగులకుఁ మొక్కి తమ పుత్రమిత్రబంధు వర్గములతోను, జతురంగబల సమూహములతోను, నిన్నుఁగొలిచి రాజ్యమునకుఁ బట్టము కట్టుదురు. అప్పుడు నీవెట్లు ప్రకాశింపఁగలవ్రా తలంచి చూడుము. ఇట్లు నడచుటయే ధర్మమార్గము గనుక వేగవారికడకురమ్ము. వారేల? నిన్ను సామ్రాజ్యమునకుఁ బట్టముకట్టుటకు నే నొక్కరుఁడనే చాలుదును. నీవు పట్టాభిషిక్తుఁడవై మొట్టమొదట వెడలునపు డావైభవ మెంతోయుండఁగలదు. యువరాజై ధర్మరాజు నీకు వింజామరములు వీచును. భీముఁడు నీకు ధనశఙ్ఖత్రము సట్టఁగలఁడు. అర్జునుఁడు సారథ్యముచేయును. వీరెకాక వీరిబంధువులయిన, పాంచాలురు, యాదవులు మాత్స్యలు మొదలగు రాజులు, నకుల సహదేవులు, నభిమన్యుఁడు మొదలగు కుమారులు మేమందఱము గూడుకొని, నిన్ను నలు

ప్రక్కలఁ బరివేష్టించివత్తుము ఇట్లు మహేంద్రునై భవముతో భూచక్రమంతయు నేలుము. అదంతయు నట్లుండనిమ్ము. జగ దేక సుందరియగు ద్రాపది నిన్నాటవ పతిగాఁ బొందఁగలదు. అప్పుడు నీపుణ్యమేమని చెప్పవచ్చును? మాతాడక, మఱి యొకటి తలంపక నాతోడ కదలి రమ్ము. ఇట్లుచేసితివేని, గుంతి కిని, దక్కిన బంధుమిత్రుల కెల్లవారికిని బ్రియమగు'ననెను. కర్ణుడంతయు విని, కృష్ణునితో; “ఔను. నన్నుఁ గుంతియెట్టు లయినను బోనిమ్మని నట్టేటవిడిచిపోయెనుగదా! సూతుఁడు దయతోఁదెచ్చి తనప్రియురాలి కిచ్చెను. వారితకాలము గారాబముతోఁ గన్నకొడుకువలె నన్నుఁ బెంచిరి. నేటికి వారెవరోమని తెలియఁగా సొంతములేదని వారిని దిగవిడిచిపోయిన నాపోడిమిచెడదా? నాదంత కఠినపుమనసా! పెద్దలను సేవించిన వాడననియు ధర్మమార్గము లెఱింగిన వాడననియు, నీవే చెప్పితివే! రాధయు, నత్తిరభుడును, నాకు జాతకర్మము మొదలగు సంస్కారములనెల్లఁ దమకులమునకుఁ దగునట్లు చేసి నందులకు, వారుధర్మంబున నాకుఁడలిదండ్రులయిరి. వారి యెడల నేనుబుత్తునివలె నడుచుటకు మాఱు దిగనాడి వచ్చుట ధర్మమా? వారిని విడుచుట ధర్మముకాదని తలంపక రమ్మనెదవే! దామోదరా! ఇదిసీకుఁదగునా! అదియెల్ల నట్లుండ దుర్యోధనుఁడు నన్నుసూతుని కొడుకనిచూడక;

తనకన్నకొడుకులకంటెను, దోడఁబుట్టిన తమ్ములుకంటెను నాకెంతోప్రీతిగావించి నానాటికి నాకుఁదేజస్సును, వైభవమును, నభివృద్ధమగునట్లుగాఁజేసి కడపటఁ దనయంతవానిని గాఁజేసెను. అట్టిదొర, నట్టియుదారుని బగవారు ముట్టివచ్చి నపు డేధర్మమునుబట్టి విడిచినత్తును? నీవేచెప్పము. చూతము. ఇంతియకాక యతఁడు నన్నాయధ్వునునకు నెదిరిగా నమ్నియున్నాఁడు. ఆనమ్మిక వమ్మగునట్లుగాఁ బొండవులను గలయ వచ్చుట నాకుఁదగదు. వీరువారన నేల? భూమియందలి జనులు, నేనును, నర్జునుఁడును, నొకరినొకరు దలపడి పోర కున్న యెడల పకపకనన్వరా ! నేనచటికివచ్చిన నర్జునున కపకీర్తి యన నింక నాకేమియో చెప్పనలయునా ! నీవు మిక్కిలి నిర్మలాత్ముఁడవుగాన హితముచెప్పితివి. కానిసాహసించుట నామదికెక్కకున్నది. ఒక్కటిచెప్పెదను. నా జన్మరహస్యమును మాత్రము నీమనముననే యడఁచి రక్షింపుము. వెలిపుచ్చితి వేని దాన నెంతయుఁ గష్టము సంభవించును. ధర్మరాజునకు నేనన్నయగుట తెలిసెనా యుద్ధమున కాతఁడు పూనఁడుచుమీ ! అట్టిధార్మికుఁడే గదా భూతిలమునెల్ల నాచంద్రార్కముగాఁ బరిపాలింపఁదగిన వాఁడు. అతనితమ్ములు ఋత్విజులుగాను నీవుపద్మవుగా నుండి కురుకుమారులనెడి పశువులను జంపి యుద్ధయజ్ఞముజరుపుటమేలు. దానివలనఁ గురుక్షేత్రము పుణ్య

భూమి యగును. అందు మాబోటులెల్ల సద్గతి వడయుదురు గాక” యనెను. కృష్ణుడు “ఓయీ! “నేను గనికరమున హితముచెప్ప నీ విటు పెడచెవిని బెట్టుదువే? ఈపట్టునీకుఁ గడ పట సంతాపము నిచ్చును జూమీ! అర్జునునితో మచ్చురించితి వేని నోడుదువు. లేక చత్తువుకాని గెలుచుటయెక్కడిది? నీ కొక్కనికేఁగాదు. అనేకులకుఁ గాలమిట్లు తుదముట్టునే? నీ మనము శాంతతనందదుగా? అన్నిటికంటె వింతయగున దర్జు నుని గెలుతునని నీవెంచుట. అతఁడు గాండీవమును, దివ్యాస్త్ర ములను దాల్చియుండియు, నేను రథము నడపుచుండఁగా నీకెదురుటకుఁ దరమా? ఇంతచెప్పి నిన్ను బ్రదిమాలనేల? సర్వవిధములఁ బాండవులే జయింతురు. అదియెట్లయిన నగుఁ గాక. ఇక్కాలము సౌమ్యమై పుష్పఫలసమృద్ధమై, సస్యములు నిండ్లారఁబండి, సంతోషప్రదమై యున్నది. నేటి కెనిమిదవ దిన మమావాస్య వచ్చుచున్నది గదా? ఆ పుణ్యదినమున యుద్ధ మవశ్యము జరుగఁగలదు.” నావిని కర్ణుడు “గౌరవ పాండవుల యుద్ధము కలుగఁగలదని శకునములును స్వప్న మును నయియున్నవి. దానియందు ధర్మజునకే జయము కలుగుననియుఁ దెలియును. నీవు చెప్పనక్కఱలేదు. ఈకారణ మును బట్టియే నేఁ బాండవులతోఁ జేరనని చెప్పితిని. దీనికి మూలము, శకునియును, దుశ్శాసనుఁడును నేను నగుదుము.

యథాయము]

[కర్ణుని ధైర్యము

కాని వే తెవ్వరుగారు. తక్కినవా రిర్వురు రుబాండవులను గలసి
రేని నేనును గలువవచ్చును. అది యటుండనిమ్ము. ఈయుద్ధంబున
గలిచియేని నిన్నుజూచెన. కాదేని పరలోకంబునుగాంచెద
నింకేమియు నడ్డుపలుకకుము పోయివచ్చెద”నని కౌగిలించు
కొనెను. కృష్ణుడు “అట్లకానిమ్ము. పా”మ్మనగా నతఁడు
కృష్ణుని రథమునుండి దిగి తనరథమెక్కి హస్తినాపురమునకుఁ
బోయెను. సకల భూమండలరాజ్యమునకంటె స్వామిభక్తి
పరాయణుఁడును బిత్రుభక్తిపరుఁడు నగుకర్ణునకుఁ సుయోధన
రాధాసూతులకు సంతోషమిచ్చుటయే ముఖ్యము.

పదునొకండవ యథాయము.

కర్ణుని ధైర్యము.

కృష్ణుడు పోయినపిదపఁ గుంతి పాండవ కౌరవులకు యుద్ధ
మాసన్నమగుటచూచి, తనలోఁ “గట్టా! సంపదకని, చుట్టాల
నెల్లఁ జంపుట ధర్మమా! యుద్ధమునఁ జొరఁబడినపిదప భీష్ముని,
ద్రోణుని, దూపుమాపుట సులభముగా నగునా! అందుఁ
గర్జుని మనస్సు పార్థుని, పయిని గోపముచేఁ గ్రాగుచున్నది.
వానికొక్కనికొక్క నింకేరికిని యుద్ధమందంత యుత్సాహ
ములే”దని, చాలసేపు చింతించి, తనలో “ఇంతేల? కర్ణుని
తో వానిపుట్టుకనుగూర్చి తెలిపినా! పాండవులు తోడబుట్టువు

లని యెఱింగినపిదపఁ బ్రియము పూనక తీఱఁడు. అప్పుడు యుద్ధము మాన్పకపోవునా!” యని యాలోచించి యతని నివాస మొనకుఁబోయెను. కాని యతఁడనుష్ఠానము కొఱకు గంగకుఁ బోయి యున్నాడని విని యదిమఱిత యేకాంతమగు టను బట్టి యచ్చటికిఁబోయెను. అప్పుడు కర్ణుడు జపము సేయుచుండెను. కాన నామె యతని వెనుకఁ గూర్చుండెను. కొంతసేపునకు జపము చాలించి కర్ణుడు నలు స్రక్కలఁజూడఁగాఁ గుంతి దేవి కనఁబడెను. అతఁడు సంబ్రమమును, వినయ మును మదిని బెనగొన దగ్గఱకుఁబోయి, తన ప్రవరఁ జెప్పుచు నభివాదనము గావించు నపుడు రాధేయుండ నిచ్చెప్పి ; “అమ్మా ! మీరువిజయముచేసిన కార్యమేమి ? ఆనతిత్తురు గాక” యని యడిగెను. అందులకుఁగుంతి “నాయనా ! నీవెక్కడ ! సూతకులమునఁ బుట్టు లెక్కడ ! నేనుమాతండ్రి కుంతి భోజుని గృహమునఁ గన్యాత్వమున నుండునపుడొక మంత్ర బలమువలన సూర్యదేవు నాహ్వానముచేసితిని, అతఁడువచ్చి దయసేయగా నీవు నాకుఁబుట్టితివి. నాకడుపునం బుట్టుటచేఁ బాండవుండవయి తివి. కనుక నీతమ్ములయిన పాండవులకును, గౌరవులకును బెద్దవు. వారిని వెంటఁబెట్టుకొని, యీలోకమెల్ల నేలవలసిన వ్రభువని తెలియక రాధకొడుకు సూతకులమని చెప్పకొనునట్టి యీతక్కవయేల ?” యనెను. ఆవిడ యిట్లుచెప్పుచుండఁగా నే

సూర్యబింబమునుండి “ఇదినిజము, నత్సా! ఈవిధముఁ
నడచుకొనుము. నీకుమేలగు”నను వాక్యము కర్ణునకు స్ప
ముగావినఁబడెను. జగన్నాథుఁడు కర్ణునకు మఱింతగట్టి
నెత్తి చెప్పినను, అతఁడన్యఁడగుటచే వినఁజేమో య
కన్నతల్లియే వచ్చిచెప్పెను. పాండవుల తల్లికదా యని పాటిం
జేమో యనిజనకుఁడగు సూర్య భగవానుఁడే యాకాశః
నుండి ఘోషించెనుగదా ! అంతకంటె విశ్వసింపఁద
దెద్ది ? ఆమాటలకును గర్ణుని మనస్సు తిరుగఁబడదయ్యె. ఏ
యితనిధైర్యమహిమ ? అతఁడంతటికిని, జలింపక తల్లిని జూచి,
“నీవుచెప్పినదినిజము. కాని నేనొక్కటిజెప్పెదను చిత్తగింపుము.
నీవునన్నుఁ గనినతోడనే విడువవలసిన దానవయితివి. దాన
క్షత్రియ సంస్కారములు నాకులేకపోయెను. కనుక నిహ
మందును, బరమందును, నీకుఁబుత్రుఁడనని చెప్పుకొనుట పాడి
యగునే? నాజన్మము పరమ రహస్యమే యగుఁగాక. మఱి
సూర్యుని ప్రసాదమువలన నింద్యముగాకుండునుగాక. దీనినింకఁ
బ్రకాశము సేయకుండిన మేలగును. మఱి యగ్ధునుఁడు మహా
ధనుర్ధరుఁడని యంతటను బ్రఖ్యాతుఁడై యుండగా నేనిట్టి
సమయమునఁ గుంతికొడుకనియు సూర్యునికేబుట్టిన వాఁడ
ననియు నీకారణమున వారిం జేరఁబోయితి నేని, భయపడిచేరితి
నని జను లాడికొందురు. అగ్ధుని మాట యట్లుండఁ గురుపతి

యగు దుర్యోధనుడు నన్ను దెప్పగాఁ గొని యాయుధసముద్రము నీఁగవలె నని యున్నాఁడు. అదియో సమీపింపవచ్చునది. ఇన్నాళ్లు వారియన్నముదిని, వారివలువగట్టి; యిట్టి విపత్సమయమునఁ జెడుఁగాకయని, విడిచిపోవుట ధర్మమా ! వారికిఁ దోడుపడుట కిదియే మంచిసమయము. పగవారు ముట్టవచ్చునప్పుడు, కావలసిన వారెవరేనిం బాయుదురా ! అట్లుచేసిన రాజులు మనలను దిట్టరా ! కాబట్టి యెట్లును, దుర్యోధనునకై నీకొడుకులతోడఁ బోరాడుదును. నీవుచెప్పిన దెంతయు క్తముగా నుండినను వినఁగూడకున్నది. ఇట్లని యూరక చెప్పటగాదు. ఇది నిశ్చయము. ఇంక నీవీపనిమీఁద నింత యక్కఱపడి వచ్చితివి గాన, యూరకపంపుటకు మనసాప్పకున్నది. కావున నీయిష్టమునకై తక్కినపాండవులు నలుగురు చిక్కిరా చంపకవిడిచి పుచ్చెదను. అర్జునుడు చిక్కెనా విడువక చంపియ తీటుదుఁజుమీ ! దాఁపకచెప్పితిని. అర్జునుడు నన్ను జంపినను గీర్తి కరమే. నీకొడుకు లతనితోడ నయిదుగురేని, నాతోడ నయిదుగురేనిఁ గావలయునుగాని యాటుగురనుమాట యింక విడిచి పెట్టము.” అనెను. అందులకు గుంతిమనస్సున శోకము మిక్కుటమై “అయ్యో ! ఇది దైవఘటనము. ఇది యెట్లును దప్పనా ? తప్పదు.” అనితలఁచి కర్ణునితో “నీ విప్పుడు చెప్పినమాట మఱవకుము మఱవకుము, నీతమ్ముల నలుగురిని విడిచిపుచ్చుము.

అర్జునుని నెడల నీయిష్టము” కర్ణుడందులకు సమ్మతించి యామె కు వినయవిధేయతలు ప్రకాశింప మొక్కి యాయమను వీడుకొలిపి తనగృహమునకుఁ బోయెను. భగవానుండు పంచ పాండవులయం దర్జునునకుఁ గర్ణునివలన భయమెంతమాత్రము లేకుండునట్లుజేసిపెట్టెనది. తక్కినపాండవులలో నేరేనతనిబారినిపడి రేసిం బ్రాణములు దక్కించుకొనుట కష్టముగాన, వారింగూడ వానినుండి తప్పించుటకే కుంతిచేత వరమడిగించినాఁడు ; మఱి భీష్ముడు గాని, ద్రోణుడుగాని పంచపాండవులనేమి సేయరు కదా? కనుక జగన్నాథుడు, పంచపాండవులకు వలయు రక్షణ ములనెల్ల సంతరించి, యాశ్రిత రక్షణవ్రతమును, శరణాగత త్రాణబిరుదమును, నెలకొలుపుకొన్న వాఁడయ్యెను. ఇంక దుష్టశిక్షణమే కావలయును. శిష్టరక్షణమూలమునఁ గదా యది గలుగును? కావుననే శిష్టులగు పాండవుల కెల్లవారికి రక్షణము గావించినవాఁడయ్యెను. కావున దుష్టశిక్షణ రూప మగు, భూభారావతరణమునకు, శిష్టరక్షణరంగము ఆవశ్యక ముగా నిర్వృత్తము. భీష్ముడు మొదలగు పెద్దలకును, గర్జున కును, మాటలయందు విరోధముఁ గలుగుచుండెను. వారు దుర్యోధనునకు హితములు చెప్పుచుండఁగాఁ గర్ణుడు నడుమ సొచ్చి వారిని గ్రిందుపఱచి, దుర్యోధనున దెల్ల ధర్మమనియు, పధర్మమైనను దన బాహుబలమతనికి, వజ్రాయుధమనియుఁ

బ్రగల్భములాడుచుండును. స్వామి భక్తిరసావేశము తెలివిని గప్పటవలనఁగాని తెలియక చెప్పటగాదు. ఆపెద్దలునుఁ గర్ణుని కనరుచుండుటగలదు. భీష్ముఁ డుభయపక్షములందు నతిరథ మహారథులను వెవ్వేఱుగా నిర్ణయించి చెప్పనప్పుడు, కర్ణుని బ్రాహ్మణశాపమువలనను బరశురాముని వలన నస్త్ర విద్యచెడు టవలన, సర్ధరథుఁడనెను. ద్రోణుఁడు; “నేనే, యని వాఁడు తన్ను నెదిరిని దెలియక వదరును. ముట్టఁబడినపుడు పాటిపోవు” ననిచెప్పెను. ఇదియునిజమే? కర్ణుండంతటి వాఁడయ్యుఁ బెక్కుమాఱు లర్జునునకు నోడిపోయెను. ద్రుపదునకోడెను. గంధర్వుల కోడెను. ద్రాపదీస్వయంవరమునను, దక్షిణ గోగ్రహణము నందుఁగూడ నాపార్థునికినోడెను. మరల వాడెంత వీడెంతయని బింకము లాడుచునేయుండెను.

పండ్రెండవ యధ్యాయము.

యుద్ధము.

గర్ణుడు గాగగేయుఁడు దన్నర్ధరథుఁ గావించెనని కోపించి యతఁడు యుద్ధము సేయుచుండినంతవఱకుఁ దాను శస్త్రము ముట్టకుండునట్లు ప్రతిజ్ఞ చేసికొనెను. యుద్ధమారంభమైన పది దినములకు భీష్ముఁడు యుద్ధరంగమునఁ బడి శరతల్పమున నుండెను. అప్పు డుభయపక్షములవారును నతనిని బూజించి

పలుకరించిపోయిరి. పిదపఁ గర్జుఁడతనికడకు రాఁగా నతఁ డెవ్వరు వారని యడిగినపుడు, కర్ణుఁడు “నేనురాఘేయుఁడను. నాయందలి వాత్సల్యముతోఁ జల్ల నిచూపు నాపయిని నిగుడించి మాటలాడ వలయు”నని, భక్తివిసయపూర్వకముగ మ్రొక్కివేఁడెను. భీష్ముఁ డతనిని దగ్గఱకుఁ జేరఁబిలిచి యొకచేయివైని వైచి కాఁగిలించి యచ్చటనున్న కావలివారలు మున్నగువారి నావలకుఁ బోవఁబుచ్చి యేకాంతంబున నతనితోఁ, “గర్జా! నీయందు నాకుఁగోపమెక్కడిది? అప్పుడప్పుడు నీకుఁబెగడు పుట్టునట్లు భేద ముగా మాటలాడియున్నాను. అయిన నట్లు భేదముగాఁబలుకుట యెల్ల బిడ్డలఁ జెఱుపరాదనియేకాని మఱొకటిగాదు. అది శిక్షయేకాని, వేఱుకాదు. అదియునుంగాక నీవు సూర్యుని యనుగ్రహమునఁ బుట్టినవాఁడవు. కనుక నీకుమనుష్యులు సాటిగారు. మఱియు నీవు కుంతికొడుకవేకాని, రాధ కొడుకవుగావు. ఇదివ్యాసుఁడు నాకు రహస్యమున నెఱింగించెను. వారు తెలుపుటయేకాదు, నీతేజోవిశేషముల వలనఁ గూడ నాకుఁదెలియుచుండును. నీవు పాండుకుమారుఁడవు కావున నీయందునాకు వాత్సల్యమేకాని మాత్సర్యము గలుగదు. ఒక్కటిచెప్పెదను వినుము. నేనిపుడే కారవులకును, బౌండవులకును, వైరము వలదని యడఁపెదను. పాండవులంగల వఁనేరికినిదరముగాదు. ఏలన? వారిపక్షమున నప్రమేయుఁడగ

కర్ణుడు]

కృష్ణుడున్నవాడు. అట్టివారలతోడి విరోధం వేటుతలంపులేక వారితోడఁ గలిసియుండు”మఁ గర్ణుడు “నేనుగొంతికొడుకనే యగుదును. మున్ను పెద్దలు కొందఱుచెప్పగా వినియేయునా దెలిసినను గుంతికొడుకుల తోడి, పొత్తునాకుఁ మహాబలవంతులు. మఱియువారికిఁ గృష్ణుడఁ కాఁబట్టి వారిని యధమందు జయించుట క బాగుగఁ దెలియును. అయిననుఁగురుపతి చేయ టిని దలంచి చూడఁగా. నేనతని, దిగనాడిపోవు అది వీరునికిఁదగు ధర్మమగునే? అవన్నియు నే నాపాండవుల నెన్నియో దుర్భాషలాడితిని. నేనెన్నియోతడవ లవమానించితిని. ఇక వ వియ్యమును నెయ్యమును గలుగునే? కయ వేయిమాటలేల? అంతయు దై వాయ త్తమాలు. నన్నేమియు ననక పరస్పైన్యము దాఁకుట కన బలము లోకమెల్లఁ గొనియాడఁ దగినది” యని బునఁ బలుకగా భీష్ముడుత్సహించి “కర్ణా! చేయువాడవే. ఇది నే నెఱుగనా? ధుర్యోధ నీభుజదర్పమేకదా! అతని కేదిప్రియమో ద అదియే గొప్పబుద్ధి. నీమనస్సునం దనుమానము

మున కనుజ్ఞయిచ్చితి” నని ముఖవికాసముతోడఁ బలికెను. కర్ణుడు భీష్ముని బంధుభావమునకుఁ బరమానందమును బొంది, తన విడిదిపట్టనకుం బోయినవాడయ్యె. భీష్ముడు యుద్ధము చేసి కడపట నర్జునుని బాణముల యురవడిని గొట్టువడిన వాడయ్యె. అపుడు త్రయోదయము పుట్టకుండెను. కనుక నుత్తరాయణము వచ్చువఱకుఁ బ్రాణములు మేనియందే నిలిపికొని యుద్ధరంగమునందు బరుండియుండఁదలంచెను. అపుడతఁడాక తలగడయడుగగాఁ, జుట్టునున్న రాజులు, మెత్తలు, తలగడలు, గొనిపోయిరి. అతఁ “డిసీ, ఇవి వీరశయనమునకుఁ దగినవి గావని, యర్జునునిఁబిలిచి తగిన తలగడ పెట్టుమనఁగా నతఁడు గాండీవమునెత్తికొని నారి సారించి, చక్కని బాణములను భూమిని మోపి నిలుచునట్లుగానేసి యతనికిఁదలగడ గావించెను. భీష్ముడు దప్పిచే రాజులను జలముదెమ్మనఁగా వారు మిక్కిలి చల్లని, తీయని జలములను దెచ్చిరి. కాని యతఁడు వానిని రోసి “నేను మనుష్యభావమును గడిచితిని. మానుషములగు పదార్థములనుపయోగింపను. హంసతూలికాతల్పమునందున్న పుడుగదా యవి వలయును? అంపశయ్యనున్న వానికిఁ గా”దని మరల “నర్జునా! నాకుఁదగిన జలముదెమ్మనఁగా నతఁడు బర్జన్యమొత్త పూర్వకముగా బాణము భూమినిగాఁడు నట్లుప్రయోగించెను. అపుడు భూగర్భమునుండి పవిత్రములగు చల్లని

జలమెగసి యావీరుని దప్పిచీర్చెను. అతఁడట్టి యంపశయ్యయు, నట్టిజలమును, గోరుట తన తీక్షణవ్రతమునుబట్టి కాదు. సమస్త రాజలోకమునకును, ముఖ్యముగా దుర్యోధనునకును, నతని గర్వబీజంబయిన కర్ణునకును, నర్జునుని విద్యామహత్వమును దెలుపుటకై యట్లు చేసినాఁడు. సంధిమాటలు నూరి పోసినాఁడు. మహాత్ములగు వారు లోకహితమును గోరువారే కదా ! సంధిని గోరువారే సాధువులు.

అంత భీష్ముని యుద్ధము ముగిసినపిదప ద్రోణుడు సేనాధిపతి యయ్యెను. అదిమొగలుగాఁ గర్ణుడును యుద్ధమునకుఁ గడంగి వెక్కు వీరులందునుమాడెను. అందర్జునునకు సమానుండయిన యభిమన్యుని, ద్రోణుని యుక్తిచొప్పున వంచనచేసి చంపుటకు, మొగలుఁ బూనిన వాఁడు కర్ణుడే. కర్ణుడు సాత్యకిని భీమునకును నొక్కతూరి యెడినను, బిదప భీముడును, ధర్మరాజును, నకులుడును, సహదేవుడును దనచేతికిఁ జిక్కినను గుంతికిచ్చినవరము దలంచి తెగఁజాలక విడిచిపుచ్చెను. ఎట్టిసంకటము వచ్చినను మాటతప్పకుండుటయే యాతని స్వభావము. భీమాధికుండగు ఘటోత్కచుడు మాయాయుద్ధంబున మారిమసరినటులఁ బోరుటచూచి యర్జునునికై పదిలముగాఁ బెట్టుకొని యున్న శక్తి నిండ్రుడిచ్చిన దాని నప్పటి కనురు తప్పించుకొనుటయే కష్టముగానుండినందున ఘటోత్కచుని

నేసికూల్చెను. అర్జునున కాశక్తివలన గండముతప్పెను. అదులకే భగవంతుడు, ఘటోత్కచుని దానికిఁ దొలిముద్దగా పొరించెను. ఈశక్తి యొక్కటియ యర్జునునకుఁ బ్రాణగొడ్డగా నుండెను. ఇదియు నపుడుతొలఁగగా నర్జునుడు సర్వవిధ తలఁ గర్ణాది యోధవధమునకుఁ సంపూర్ణార్హతను బడసిన డాయెను. కర్ణుఁడాశక్తిని మున్నే యెన్నిమాటులో యర్జునుని దాకి నప్పుడేసి యుండరాదే యన్నను, గృష్ణుఁడేమి జానిని వేయనిచ్చునా తనప్రియభక్తుని పయిని ? రాత్తులెల్ల కాశక్తి నర్జునునిపై వేయ వలయు నని తలంచుకొనుటయే నితెల్లవాఁఁగానే యోతలం పతనికి జ్ఞప్తికి రాకుండును. శ్రీకేతుఁ డావిషయము స్మరణకు రానిచ్చినఁగదా యతఁ యుసేయును ? ఎట్టిదియు నట్టినిమిత్తమే. సర్వ మిశ్వరాధీశము ! ద్రోణుడు నేలంగూలినపిదపఁ గర్ణుని సేనాధిపతిగా నిశీషేకించిరి. అతని కర్ణునితోఁ దలపడుటకు సమాన రథా యుధములు గలవు కాని, కృష్ణున కీడయిన సారథి లేదని తలం చెను. కావున శేలుని సారథిగావేడి యేర్పఱచుకొనెను. శత్రువుడు కృష్ణునితో సాటియగుసారథియే కాని ధర్మరాజుచే మునుపే కర్ణునకు సారథ్యము సేయనపుడుమనస్సు నొవ్వనాడి యాతనిఁ గలంచి బెగడు పుట్టింపవలయు నని వరముగాఁ బ్రార్థింపఁబడినవాఁ డగుటచే నందులకుఁ దగులాగొనఁబెను.

మఱి యోధులనేకులు, మునుపే యుద్ధమున హతులై
యుండుటచేఁ గర్ణుడు విధియోగమున నాశల్యుడే కృష్ణునకు
మాటు తనకు సారథి కావలయునని కోరుకొనెను. దై నబలము
లేనపుడు తనవేళై కన్నుం బొడుచునుగదా? శల్యుడు సారథి
యై కర్ణునిమనస్సు నొప్పించి కలంచుచుండినను నతఁడు వెక్కు
వీరులతో యుద్ధము సేయుచుండెను. కడపట నర్జునునితోఁ గల
పడెను. అప్పుడు తెప్పన రథచక్రము నేలఁ గ్రుంగెను. పరశు
రాముని భార్గవాస్త్రము దోఁపగయ్యెను. బ్రహ్మాస్త్రము కాఁ
మానన్న మగుటచేఁ న్నురింపకుండెను. తేరుదిగి దాని నెత్తఁ
బోఁగా నది మఱియుఁ గ్రుంగుచుండెను. దై నము దుర్లంభ్యము
గదా? దై వమే కృష్ణరూపమున నెదిరికి రథము నడపునపుడు
తనరథము నడవక క్రుంగవలదా! తనదియునడచెనా తానును
దై నము నొక్కటియే కావచ్చునుగదా? అంత నర్జున ప్రేరిత
మైన దివ్యబాణముచేఁ గర్ణుడు హతుఁడయ్యె. ఇట్లు కుంతి
కడుపునఁబుట్టినదే రహస్యము. పుట్టినతోడనే నీటిపాలయ్యెను.
నీటిపాలయినను, జేరుట సూతునికులమున. ఆకులమందుండుట
చేతనే బ్రహ్మాస్త్రము నందఁబోయి బ్రాహ్మణశాపమున
రథము క్రుంగించుకొనుటయు, బ్రహ్మాస్త్రమే దోఁపకుండుట
యుఁ దుదకు నర్జునునిచేత హతినొందుటయు నను నివి యీ